

**ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום
חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב**
ע"י ב"כ עוה"ד גלעד ברנע (מ.ר. 16611)
מרח' הר מירון 32/8, מבשרת ציון, 9076426
טלפון: 02-6713883, פקס: 02-6713735
דוא"ל: gilad_b@netvision.net.il

העותרת

נ ג ד

1. שרת החינוך
2. הממונה על פרס ישראל, משרד החינוך
3. יועץ השר לעניין פרס ישראל
4. היועץ המשפטי לממשלה
על ידי פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים 9711052
טל' 073-3925590, פקס 02-6467011
דוא"ל H CJ-Dep@justice.gov.il

5. פרופ' עודד גולדרייך
ע"י ב"כ עוה"ד מיכאל ספרד ו/או אלי שבילי ו/או אלון
ספיר, ו/או קלה ספיר
כולם מרח' דוד חכמי 12, תל-אביב 6777812;
טל: 03-6206947/8/9, פקס: 03-6206950
דוא"ל: contact@sford.co.il

המשיבים

תגובה מקדמית מטעם המדינה לעתירה

1. בהתאם להחלטת כבוד השופטת ברק-ארז מיום 24.11.21 ולשתי הארכות שניתנו, מוגשת בזאת תגובה מקדמית מטעם המדינה לעתירה שבכותרת.
2. ראשית יוזכר, כי בהחלטתו של בית משפט נכבד זה מיום 8.4.21 במסגרת העתירה הקודמת בנושא זה, בג"ץ 2199/21, נקבע כי "לאור הוראות תקנון פרס ישראל, אנו מורים על איסור פרסום שמות חברי ועדת השופטים" (ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת התשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב). יושם אל לב כי שמות חברי ועדת השופטים נזכרים בתגובה זו ובנספחיה, כמו גם בעתירה ובנספחיה (כפי שגם נזכרו במסגרת כתבי בי-הדין שהוגשו במסגרת העתירה הקודמת).

תמצית הדברים בטרם פירוט

3. עניינה של העתירה דן בהחלטתה של שרת החינוך, שנמסרה ביום 18.11.21, לדחות את המלצתה של ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת התשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב (להלן גם "ועדת השופטים" או "הוועדה"), היא העותרת בעתירה דן, להעניק את הפרס לפרופ' עודד גולדרייך.

4. שר החינוך הקודם החליט ביום 10.6.21, ערב סיום כהונתו עם הקמתה של ממשלה חדשה, לדחות את המלצתה של ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' גולדרייך, וזאת על יסוד מספר עצומות/מכתבים שעליהם חתם פרופ' גולדרייך, כפי שיפורט.

5. ביום 12.8.21 ניתן פסק דינו של בית משפט נכבד זה בעתירה בבג"ץ 2199/21 **ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב נ' שר החינוך ואח'**, שבה התבקש על ידי ועדת השופטים, היא כאמור העותרת גם בעתירה דנן, כי פרס ישראל יוענק לפרופ' גולדרייך, כפי שהמליצה הוועדה (להלן גם **"העתירה הקודמת"**).

בפסק דינו בעתירה הקודמת החליט בית המשפט הנכבד (כבוד השופט עמית, כבוד השופט סולברג, כבוד השופטת וילנר), פה אחד, ובכך גם קיבל את עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, לבטל את החלטת שר החינוך (דאז) לדחות את המלצת ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' גולדרייך.

כמו כן הוחלט, על דעת כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר, ובשים לב לקביעתם כי שר החינוך (דאז) בחן את הדברים באופן שאינו תואם את אמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא, להשיב את בחינתה של המלצת ועדת השופטים אל שרת החינוך, שנכנסה בסמוך לפני כן לתפקידה – ושמסרה אז כי אינה מוצאת לנכון להידרש לעניין זה משנתקבלה בו החלטה על ידי השר הקודם טרם כניסתה לתפקיד – כדי שזו תידרש לעניין ותשקול האם לאשר המלצה זו;

וזאת, תוך שכבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר תוחמים בפסק הדין את בחינת הדברים על ידי השרה לפרסום אחד בלבד מתוך הפרסומים המדוברים, הוא מכתב/עצומה בעניין אוניברסיטת אריאל משנת 2021, ולכך שעל שרת החינוך לבחון האם ניתן על יסוד פרסום **בודד** זה שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים, תוך שבחינת העניין צריכה להיעשות **לאור אמות המידה שפורטו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא לאורך השנים, אשר לפיה ניתן להתחשב בשיקול "חיצוני" לעניין הענקת פרס ישראל רק במקרים חריגים ויוצאי דופן ביותר** (השיקול הוא "חיצוני" במובן זה שהוא חוץ-מקצועי, כלומר אינו קשור לרמתו המדעית-מקצועית של המועמד לפרס).

כבוד השופט עמית, בדעת מיעוט לעניין זה של המסקנה האופרטיבית של פסק הדין, סבר, כפי שגם התבקש בעתירה וכפי שהיתה עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, כי יש ליתן צו מוחלט שיורה על הענקת פרס ישראל לפרופ' גולדרייך כפי שקבעה ועדת השופטים להענקת הפרס.

6. ביום 18.11.21 מסרה כאמור שרת החינוך את החלטתה, שבה החליטה השרה לדחות את המלצתה של ועדת השופטים ולא להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' גולדרייך.

בית המשפט הנכבד מופנה להחלטתה של שרת החינוך, ככתבה וכלשונה כפי שהועברה ממנה, המצורפת כנספח לתגובה זו ומדברת בעד עצמה.

מסמך ההחלטה של שרת החינוך מיום 18.11.21 מצורף ומסומן מש/1.

7. ביום 24.11.21 הוגשה העתירה דנן, שבה מבקשת מבית המשפט הנכבד ועדת השופטים, שהיתה כאמור העותרת בעתירה הקודמת, כי יורה על הענקת פרס ישראל לפרופ' גולדרייך, כפי שהמליצה הוועדה.

8. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, המסגרת המשפטית שלאורה יש לבחון את החלטת שרת החינוך, כפי שגם קבע בית משפט נכבד זה פה אחד בפסק דינו בעתירה הקודמת, היא זו שהותוותה לאורך השנים בפסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא, באשר לאפשרות להתחשב בשיקולים "חיצוניים" לעניין הענקת פרס ישראל.

בתמצית (והדברים יפורטו להלן), הפסיקה עמדה בהקשר זה על אופיו הממלכתי, הא-פוליטי והמקצועי של פרס ישראל, ובהתאם לכך נקבע, כי ככלל אין מקום להתחשבות בשיקולים "חיצוניים" לשאלת הענקת הפרס, תוך שעם זאת הושאר פתח להתחשבות בשיקולים כאלה במקרים קיצוניים וקשים.

לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, באופן עקרוני, בנסיבות מסוימות, בתוך המסגרת שצוינה בפסיקתו של בית משפט נכבד זה, גם פרסום קריאה לחרם יוכל להיכנס בגדר המקרים (הפוטנציאליים) הקיצוניים והחריגים שבהתקיימותם ניתן יהיה להתחשב בשיקול "חיצוני" מעין זה לעניין הענקת פרס ישראל; תוך שבהקשר זה יש לבחון את נסיבות המקרה הספציפיות, ובהן חומרת הדברים, עדכניותם, תכיפותם, וכיו"ב.

אלא שלעמדת היועץ המשפטי לממשלה, העניין שלפנינו, בהינתן התשתית שבבסיסו ונסיבותיו, כפי שיפורטו, אינו יכול להיחשב למקרה הבא בגדרם של אותם מקרים (פוטנציאליים) קיצוניים וקשים.

על כן, לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, על יסוד פסיקתו של בית המשפט הנכבד בנושא, החלטת שרת החינוך לדחות את המלצתה של ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' גולדרייך, אינה נתמכת בתשתית הראייתית הדרושה לשם כך בהתאם לאמות המידה המחמירות שקבע בית משפט נכבד זה לעניין התחשבות בשיקולים "חיצוניים". לפיכך, החלטה זו אינה יכולה אפוא לעמוד מבחינה משפטית, ויש מקום ליתן סעד שיורה על אישור המלצתה של ועדת השופטים

כך שפרס ישראל לשנת התשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב יוענק לפרופ' גולדרייך, כפי שקבעה ועדת השופטים המקצועית.

כן תוזכר הצהרת המדינה, במסגרת העתירה הקודמת, כי ככל שלבסוף יוחלט על הענקת פרס ישראל לפרופ' גולדרייך (בין אם בהחלטה מלכתחילה של שר/ת החינוך ובין אם בעקבות הכרעה שיפוטית), הפרס יוענק לו בטקס פרסי ישראל הקרוב, לשנת התשפ"ב, או במועד לפני כן, שלא במסגרת הטקס השנתי של פרסי ישראל, לפי בחירתו של פרופ' גולדרייך.

9. הדברים יפורטו כעת.

רקע – פרס ישראל והשתלשלות העובדתית בענייננו

10. להלן יובאו עיקרי הרקע הרלוונטי לענייננו, בדבר תקנון פרסי ישראל, ובדבר השתלשלות העניינים העובדתית בענייננו כפי שנמסרה ממשרד החינוך, כפי שהובאה גם במסגרת ההליך בעתירה הקודמת.

תקנון פרסי ישראל

11. כאמור בפתח תקנון פרסי ישראל (להלן גם "התקנון"), "פרסי ישראל יוענקו על-ידי שר החינוך, ביום העצמאות במעמד ראשי המדינה, לאזרחי ישראל יחידים, שהצטיינו מאוד וקידמו את התחום באחד המקצועות והתחומים המפורטים להלן, ושנבחרו על-ידי ועדת שופטים ציבורית" (סעיף א לתקנון; ההדגשה במקור).

12. בהתאם לתקנון (ראו סעיף 1 לתקנון), פרסי ישראל יוענקו במחזוריות בכל אחד מהמקצועות והתחומים הראשיים האמורים בתקנון – מדעי היהדות, הרוח והחברה; מדעי החיים ומדעים מדוייקים; תרבות ואמנות; מפעל חיים – תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה.

כן נקבע בתקנון (ראו סעיף 1 לתקנון) כי שר החינוך יחליט באילו מהמקצועות והתחומים יוענקו הפרסים על פי הסדר הקבוע בתקנון; מספר הפרסים (תשעה או עשרה); וסכום הפרס בכל שנה ושנה.

13. באשר לשנה הקודמת, התשפ"א (שבה עסקינן), הוחלט כי התחומים שבהם יוענקו הפרסים לשנה זו הם:

בתחום מדעי היהדות, הרוח והחברה: חקר המקרא; חקר העבודה הסוציאלית, חקר הקרימינולוגיה; חקר הספרות העברית והכללית; חקר מדעי המזרח הרחוק;

בתחום מדעי החיים ומדעים מדויקים: חקר מדעי החיים; חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב;

בתחום תרבות ואמנות – ספרות ושירה עברית: יצירה ותרגום; אמנות הקולנוע;

וכן בתחום מפעל חיים – תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה.

14. עניינה של העתירה דן בפרס ישראל לשנת התשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב.

15. כאמור בתקנון, שר החינוך ימנה את ועדות השופטים בכל אחד מהמקצועות והתחומים שבהם יוענק הפרס באותה שנה, תוך התייעצות עם מומחים בתחום, וכל ועדת שופטים תהיה בת שלושה או ארבעה חברים (ראו סעיף 18 לתקנון; למעט פרס על מפעל חיים, שם תהיה הוועדה בת חמישה חברים); ישיבות ועדות השיפוט יתקיימו בין החודשים תשרי ואדר שלפני יום העצמאות (ראו סעיף 23 לתקנון); בכל תחום תמליץ ועדת השופטים על זוכה אחד בלבד (למעט בתחום מפעל חיים, שם נקבע כי תמליץ על שני זוכים ובלבד שנמצאו מועמדים ראויים), תוך שנקבע כי ראוי שהוועדה תקפיד על רמת הצטיינות גבוהה מאוד של המקבל (ראו סעיף 26 לתקנון); רק המלצה שנתקבלה פה אחד בוועדת השופטים תובא בחשבון לצורך הענקת הפרס (ראו סעיף 28 לתקנון).

כן נקבע בתקנון כי "עם קבלת ההחלטה בוועדת השופטים, יובאו המלצותיה לפני שר/שרת החינוך. החלטת השופטים תקבל תוקף רק לאחר שהשר יאשר / שהשרה תאשר את ההמלצות" (סעיף 31 לתקנון).

עוד נקבע בתקנון, כי "השר רשאי/השרה רשאית להחזיר המלצה, במנומק, לדיון חוזר בוועדה, לשם קבלת החלטה חוזרת. ההחלטה השנייה של הוועדה תהיה סופית" (סעיף 32 לתקנון).

16. כמו כן נקבעו בתקנון הוראות שונות בנוגע לסודיות וחשאיות תהליך בחירתם של חתני וכלות פרס ישראל. כך, נקבע כי שמות השופטים בוועדות השופטים יהיו חסויים עד לפרסום הרשמי על הזכייה בפרס, שייעשה על ידי הממונה על פרסי ישראל במשרד החינוך לאחר ששר החינוך אישר את המלצות ועדת השופטים והודיע לזוכים על ההחלטה לזכותם בפרס (ראו סעיפים 21 ו-33 לתקנון); נקבע כי אין נרשם פרוטוקול הדיון של הוועדה, אלא החלטותיו בלבד (ראו סעיף 36 לתקנון); ונקבע כי כל פרטי הדיונים ושמות המועמדים, למעט שמות מקבלי הפרס, יישארו כמוסים גם אחרי כן (ראו סעיף 37 לתקנון).

17. כן יצוין כי סעיף 4 לתקנון פרסי ישראל קובע כי "הפרסים יוענקו בידי שר/שרת החינוך, מדי שנה ביום העצמאות בטקס ממלכתי, במעמד ראשי המדינה", וכי סעיף 5 קובע כי "הפרסים יוענקו אך ורק במעמד טקס הענקת פרסי ישראל. אם נמנע מאחד הזוכים להיות

נוכח בטקס מסיבה שאין עליה שליטה, יוענק הפרס, בהסכמה מראש של שר/שרת החינוך, לנציגו באותה שנה או שיוענק לזוכה בטקס הענקת פרסי ישראל בשנה שלאחריה".

קישור לתקנון פרסי ישראל (שגם צורף **כנספת 2 לעתירה**) –

<https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/PrasIsrael/Takanon/takanon.htm>

השתלשלות העניינים בענייננו עד להגשת העתירה הקודמת

18. לקראת הענקת פרסי ישראל לשנת התשפ"א מינה שר החינוך (דאז) ועדות שופטים להענקת פרסי ישראל בתחומים השונים שנקבעו כאמור לשנה זו. בכלל זה, ביום 3.1.21 מינה שר החינוך (דאז) את חברי ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת התשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב (להלן "**ועדת השופטים**") או "**הוועדה**"; כתב המינוי צורף **כנספת 3 לעתירה**).

לוועדה מונו ארבעה חברים, כולם חוקרים מובילים בתחום – ליו"ר הוועדה מונה פרופ' נוגה אלון מאוניברסיטת תל-אביב, חתן פרס ישראל, פרס א.מ.ת. ופרס גָדל; וחבריה הנוספים הם פרופ' אירית דינור ממכון ויצמן למדע, כלת פרס גָדל; פרופ' חגית עטיה מהטכניון; ופרופ' ענר שלו מהאוניברסיטה העברית בירושלים.

כאמור לעיל, יוזכר כי בהחלטתו של בית משפט נכבד זה מיום 8.4.21 במסגרת העתירה הקודמת נקבע כי "לאור הוראות תקנון פרס ישראל, אנו מורים על איסור פרסום שמות חברי ועדת השופטים" (ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת התשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב).

19. ביום 8.2.21, לאחר שנועדה בעניין ("ב"זוס"), ניתנה החלטתה של ועדת השופטים, פה אחד, להמליץ להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לשנת התשפ"א לפרופ' עודד גולדרייך, ממכון ויצמן למדע.

כמובא בהחלטת ועדת השופטים (שצורפה **כנספת 4 לעתירה**), בנימוקי הוועדה נכתב כך:

"פרס ישראל במתמטיקה ומדעי המחשב מוענק לפרופ' עודד גולדרייך על תרומות מעמיקות ופורצות דרך בסיבוכיות ובקריפטוגרפיה, ובפרט יצירת מושגי יסוד חשובים, לרבות פונקציות פסאודו-אקראיות, חישוב רב-משתתפים בטוח, ערפול תוכנה ובדיקת תכונות. מחקריו ביססו את התחום של מערכות הוכחה, הוכחות אפס-מידע וקידוד שניתן לבדיקה מקומית, תוך הבנת תפקידה של אקראיות בחישוב.

פרופ' גולדרייך ידוע גם בספריו ומאמריו אשר תרמו ותורמים רבות לחינוך של דור חוקרים הממשיך את דרכו, תוך ביסוס מעמדה של מדינת ישראל ככוח עולמי מוביל בתיאוריה של מדעי המחשב."

20. לאחר מכן באותו יום פנה יועץ שר החינוך לפרס ישראל לוועדה וביקש, בשם שר החינוך (דאז) ולבקשתו, כי הוועדה תשקול בשנית את החלטתה, וזאת בשים לב לפרסומים שונים מאת פרופ' גולדרייך או לגביו (כאמור לעיל, בסעיף 32 לתקנון נקבע כי "השר רשאי/השרה רשאית להחזיר המלצה, במנומק, לדיון חוזר בוועדה, לשם קבלת החלטה חוזרת. ההחלטה השנייה של הוועדה תהיה סופית.").

21. בהמשך לכך, כאמור בעתירה, ביום 18.2.21 התקיימה ישיבה נוספת של הוועדה (ב"זום"), ובמסגרתה גם הציג לוועדה יועץ שר החינוך לפרס ישראל, שהשתתף בישיבה, באמצעות "שיתוף מסך" ב"זום", ונידונו בעל פה, חומרים שונים בעניינו של פרופ' גולדרייך, ובכלל זה, למיטב זיכרונו של יועץ השר לפרס ישראל, בעניין עצומה המופנית למפלגות בגרמניה ובעניין עצומה בנושא הרג אזרחים בעזה במהלך מבצע "צוק איתן".

בפרוטוקול ישיבתה של הוועדה (שצורף **כנספח 5 לעתירה**) נכתב כך :

"הוועדה מאשררת את החלטתה להעניק את פרס ישראל לחקר המתמטיקה ומדעי המחשב לפרופ' עודד גולדרייך, גם לאחר עיון בחומרים שהוצגו בפניה.

כל חברי הוועדה סבורים שאין להביא בחשבון את התבטאויותיו והשקפותיו של מועמד בהחלטה על התאמתו לפרס ישראל, אלא אם כן מדובר בדברים פליליים. עקרון זה הוא חשוב על מנת לשמור על יוקרתו של הפרס."

22. במכתב מיום 9.3.21 (צורף **כנספח 6 לעתירה**) פנה שר החינוך (דאז) לחברי הוועדה פעם נוספת בעניין החלטתם בדבר ההמלצה להעניק את פרס ישראל לפרופ' גולדרייך. במכתב נכתב :

1. אני פונה אליכם בעקבות המלצתכם הראשונית להעניק את פרס ישראל במתמטיקה ומדעי המחשב לשנת תשפ"א לפרופ' עודד גולדרייך.

2. בהמשך להמלצתכם הראשונית, הובא לידיעתי מידע לפיו פרופ' גולדרייך חתום על פניה לפרלמנט הגרמני להכיר בתנועת ה-BDS כתנועה לגיטימית בגרמניה. אבקשכם לבחון את המידע האמור כיון שאם אכן מדובר במידע מדויק יש בו, להבנתי וכפי שיפורט להלן, כדי לפסול את מועמדתו של פרופ' גולדרייך לקבלת פרס האמור להעלות על נס את תרומתו של הזוכה לחברה הישראלית.

3. אקדים ואומר כי לפרופ' גולדרייך יש היסטוריה עשירה וידועה של התבטאויות וחתימה על עצומות פרובוקטיביות בגנות חיילי צה"ל ובגנות מערכת המשפט הצבאית. כך, למשל ומבלי למצות (ועל סמך המידע שהובא לידיעתי ושאתם מתבקשים לבחון), פרופ' גולדרייך תמך בטענות (הכוזבות והבלתי הוגנות) כאילו ישראל מפעילה בשטחי יהודה ושומרון מדיניות של "אפרטהייד", כאילו ישראל שופטת את תושבי השטחים "במערכת משפט צבאית שאין בה ולו קורטוב של צדק", וכאילו חיילי צה"ל הפועלים בשטחים הינם "פושעי מלחמה ישראלים".

4. מדובר באמירות כוזבות, בלתי הוגנות ופסולות. מנקודת מבטי כאזרח המדינה, כאב לילדים ששירתו בצה"ל וכמי שהקדיש את מרבית חייו לשירות בצה"ל, האמירות האמורות הן אמירות נלוזות, שאינן מעודדות שיח ראוי וביקורת אפשרית על פעולותיהם של צה"ל ומערכת המשפט הצבאית אלא מיועדות להחליש את המוסדות האמורים המגנים (בהתאמה) על עצם קיומה של המדינה ועל אופיו המוסרי של צה"ל ולפגוע בחוסנה הלאומי של החברה הישראלית.

5. אני מודע היטב לפסיקתו העקבית של בית המשפט העליון בדבר הצורך להפריד בין הישגיו המקצועיים של המועמד לקבלת הפרס לבין התבטאויותו בעניינים אחרים, מקוממות ככל שתהיינה (ר', למשל, בג"ץ 2454/08 [...]).

6. לכן, אפשר שאמירותיו המקוממות (והפסולות לשיטתי) של פרופ' גולדרייך בגנות חיילי צה"ל ובגנות מערכת המשפט הצבאית אינן עולות לכדי סיבה שבעטיה ראוי לפסול את מועמדו של פרופ' גולדרייך מקבלת פרס ישראל (אף אם אני באופן אישי לא הייתי בוחר להעניקו לפרופ' גולדרייך).

7. שונה מהן היא הקריאה האקטיבית לפרלמנט הגרמני (שהובאה לידיעתי ושגם אותה אתם מתבקשים לבחון), לה פרופ' גולדרייך היה שותף, להכיר בלגיטימיות של תנועת ה-BDS הקוראת להחרמתה של מדינת ישראל ולמעשה, לשלילת הלגיטימיות של קיומה. כאן כבר מדובר, להבנתי, בחריגה מהמתחם המוגן של חופש הביטוי ונקיטה בפעולה החותרת תחת עצם קיומה של מדינת ישראל ומקדמת את ענייניה של תנועה שמדינות שונות ומוערכות ברחבי העולם מצאו לנכון, מסיבות טובות ומוצדקות, לאסור על פעילותה בשטחן.

8. החלטת פרופ' גולדרייך לפעול באופן אקטיבי לקיום ענייניה של תנועה החותרת תחת קיומה של מדינת ישראל ומבקשת, הלכה למעשה, לשלול את ההכרה במדינת ישראל היא שטר ששוברו בצידו בכל הנוגע להתאמתו למועמדות לפרס ישראל.

9. מצב הדברים בו פרופ' גולדרייך יקבל בידו האחת מידי המדינה את הפרס היוקרתי ביותר על תרומה לחברה הישראלית בשעה שידו האחרת מקדמת את ענייניה של תנועה החותרת תחת קיומה של אתה מדינה ממש הוא מצב דברים אבסורדי ובלתי מתקבל על הדעת. את אותה הפרדה (מלאכותית, ולטעמי קשה) בין גולדרייך "האזרח" (המשתלח בחיילי צה"ל ובשופטיו) לבין גולדרייך "הפרופסור" שניתן היה (אולי) עוד לעשות ביחס לאמירותיו הבזויות על חיילי צה"ל ומערכת המשפט הצבאית, לא ניתן עוד לעשות כאשר מדובר בתמיכה בפעילותה של תנועה הקוראת לשלילת ההכרה ממדינת ישראל.

10. אני מודע היטב ומכבד את פסיקת בית המשפט העליון אשר שירטטה את גבולות הפעולה של שר החינוך בכל הנוגע להחלטות הוועדה בעניין מתן פרסי ישראל (ר', למשל, בג"ץ 2769/04 [...]).

11. בהתאם, פנייתי אליכם נעשית על מנת לוודא שלעת קבלת החלטתכם תעמוד בפניכם, ואף תידון, מלוא התשתית העובדתית שיש בה כדי להשפיע על בחינת מועמדתו של פרופ' גולדרייך, בפני עצמה ואל מול מועמדים אחרים, וכי החלטתכם בנושא תתקבל לאחר בירור יסודי של סוגיות שמן הסתם עוד תעלינה בשיח הציבורי לאחר הבחירה, ככל שלא תעלנה ותתבררנה קודם לבחירה.

12. אודה לכם אם תתכנסו בהקדם על מנת לבצע את הבחינה הנדרשת של המידע האמור ושל כל מידע רלבנטי נוסף וזאת בטרם תגיעו לכדי הכרעה סופית. השמירה על יוקרתו של פרס ישראל מחייבת קיומו של הליך הכרעה מסודר ויסודי מראש." (ההדגשות במקור).

23. כעולה מנספח 9 לעתירה, ביום 10.3.21 פורסמה בחדשות N12 ידיעה בדבר החלטתה של ועדת השופטים להמליץ להעניק את פרס ישראל לפרופ' גולדרייך, ובדבר פנייתו של שר החינוך (דאז) לוועדה לבחון מחדש את ההחלטה.

24. במכתב מיום 11.3.21 (צורף כנספח 7 לעתירה) השיבו חברי הוועדה למכתבו של שר החינוך (דאז), כדלקמן:

"קראנו בעיון את מכתבו של השר ולהלן תגובתנו:

1. הביטוי "המלצתכם הראשונית" בסעיפים 1 ו 2 אינו מדויק. זו החלטתנו השנייה והסופית שהתקבלה פה אחד ע"פ תקנון הפרס. שיגור מכתב השר אלינו והבקשה להתכנסות שלישית שלנו (שלושה שבועות לאחר הפגישה השנייה) נוגדת את תקנון הפרס. עם זאת, נעתרנו לבקשה לקיים דיון נוסף ואחרון.

2. בסעיף 3 אנחנו מתבקשים לבחון מידע שכבר בחנו. כנ"ל בתחילת סעיף 7.

3. בסעיף האחרון של מכתב השר, סעיף 12, אנו מתבקשים לבדוק לא רק סוגיות פוליטיות שכבר בדקנו וסוגיות פוליטיות חדשות שהעלה השר, אלא גם לבחון "כל מידע רלוונטי נוסף". אנחנו חוקרים, לא חוקרים פרטיים.

4. לחותמי העצומה בעניין ה-BDS דעות שונות ומגוונות, כפי שמובהר היטב בנוסח האנגלי שלה:

The opinions about BDS among the signatories of this call differ significantly: some may support BDS, while others reject it for different reasons. Yet, we all reject the deceitful allegation that BDS as such is anti-Semitic.

5. רבים מחותמי העצומה הנדונה נמנים עם עמודי התווך של החברה הישראלית, לרבות שישה זוכי פרס ישראל, וי"ר כנסת לשעבר.

6. יוקרת פרס ישראל ומניעת הידרדרותו לפרס פוליטי הן לנגד עינינו, ואנו מודאגים מהפרת תקנון הפרס המתבצעת כעת.

7. אנו מודים לשר על שציטט את דברי בית-המשפט העליון בדבר הצורך להפריד בין הישגיו המקצועיים של המועמד לקבלת הפרס לבין התבטאויותיו בעניינים אחרים, ומסכימים עם בית-המשפט העליון כי "קשה שלא לראות את מניעת הפרס ממי שנמצא ראוי לו בשל הישגיו המקצועיים, אך על בסיס עמדות שהביע, כפגיעה בחופש הביטוי".

8. נדהמנו לגלות כי לאחר שאנו התבקשנו לשמור על סודיות מוחלטת לגבי הזוכה ולגבי תהליכי הוועדה, בקשה אותה קיימנו בקפידה, הודלף לתקשורת מידע מפורט בעניין. השר מזהיר

בסעיף 11 משיח ציבורי לאחר הבחירה. איננו חוששים משיח ציבורי. להיפך, אנחנו בעדו.

9. לאור כל האמור לעיל, אנו דבקים בהחלטתנו להעניק את פרס ישראל במתמטיקה ומדעי המחשב לפרופ' עודד גולדרייך.

25. ביום 14.3.21 פנה שר החינוך (דאז) במכתב נוסף לוועדה (צורף **כנספת 8 לעתירה**) והתייחס לאמור במענה שלה מיום 11.3.21.

במסגרת מכתב זה שב שר החינוך (דאז) וחיידד בדבר ההבדל הקיים לשיטתו, לעניין מתן פרס ישראל לפרופ' גולדרייך, בין התבטאויות שונות של פרופ' גולדרייך לבין חתימתו על אותה עצומה בעניין ה-BDS: "חידדתי והבהרתי במכתבי כי בשונה מאמירותיו (הכוזבות והפסולות לטעמי) של פרופ' גולדרייך בנוגע לחיילי צה"ל ולמערכת המשפט הצה"לית, קריאתו לכאורה להכרה בלגיטימיות של תנועת ה-BDS חורגת מהמתחם המוגן של חופש הביטוי ועולה לכדי פעולה החותרת תחת עצם קיומה של מדינת ישראל, ובהתאם – תחת מועמדתו לפרס מטעם אותה מדינה" (סעיף 2 למכתב).

בהמשך לכך, נכתב במכתבו של שר החינוך (דאז) כי "אשר לספקולציה (בסעיף 4 למכתבכם) לפיה אפשר שפרופ' גולדרייך אינו תומך בתנועת ה-BDS, הרי שמדובר בספקולציה שאינה עולה כדי מילוי חובת הבירור המוטלת עליכם כחברי ועדת הפרס. לא רק שמדובר בספקולציה שאינה מוציאה אותכם ידי חובת הבירור, נראה גם כי מדובר בספקולציה נטולת בסיס. כך, על פי מידע שהובא לידיעתך, בראיון עם פרופ' גולדרייך שהתפרסם באתר "מאקו" ביום 11.3.2021, מיוחסות לפרופ' גולדרייך אמירות שלא ניתן להבינן אלא כתמיכה בתנועת ה-BDS" (סעיף 6 למכתב).

לאחר מכן, נכתב בהקשר זה במכתבו של שר החינוך (דאז) כי –

9. לכן, כל עוד עננת התמיכה ב-BDS מרחפת מעל ראשו של פרופ' גולדרייך, אינכם יכולים באמת ובתמים להחשב למי שמילאו את חובתם לקבל החלטה מושכלת על יסוד תשתית עובדתית מלאה ובדוקה ואיני יכול לסמוך ידי על המלצתכם.

10. אשר על כן, אני שב וקורא לכם למלא את חובתכם, לבחון את השאלה העובדתית - לאחר עריכת בירורים והשלמות כנדרש - האם פרופ' גולדרייך אכן תומך בתנועת ה-BDS ולקבל החלטה באשר לזוכה בפרס ישראל במתמטיקה ומדעי המחשב לשנת תשפ"א על סמך תשתית עובדתית מלאה ובדוקה. בניגוד לרמיזות הבלתי ראויות במכתבכם, הקפדה על הליך מינהלי נאות אינה מהווה פוליטיזציה של הפרס אלא בדיוק להיפך. דווקא הסירוב לקיים הליך מינהלי נאות, בשל מה שנראה כמו השקפת עולם פוליטית של חברי הוועדה (או חלקם), הוא המעורר חשש לפוליטיזציה של הפרס.

11. ככל שאינכם מסוגלים או רוצים למלא את חובתכם האמורה, אנו הודיעו לי על כך ללא דיחוי.

26. בהמשך לכך, כמתואר במסגרת העתירה (ראו **נספח 12 לעתירה**), שוחח יו"ר ועדת השופטים עם פרופ' גולדרייך וקיבל ממנו מכתב, חתום על ידיו, ובו הצהיר בזו הלשון (המכתב צורף **כנספח 11 לעתירה**):

"לכבוד פרופסור נוגה אלון,
יו"ר ועדת פרס ישראל למתמטיקה ומדעי המחשב לשנת תשפ"א,

שלום נוגה,
בתשובה לשאלתך, הריני מצהיר בזאת כי אינני תומך ב-BDS ומעולם לא תמכתי בארגון זה.

בברכה,
עודד גולדרייך
מכון ויצמן למדע."

מכתבו של פרופ' גולדרייך הועבר למשרד החינוך בדוא"ל ביום 14.3.21.

27. במכתב מיום 17.3.21 (צורף **כנספח 12 לעתירה**) פנו חברי הוועדה ליועץ המשפטי לממשלה. במסגרת המכתב תוארה השתלשלות העניינים האמורה, ובסיומו נכתב כי "נמסר לנו כי אין תקדים לאי-הענקת הפרס בניגוד לדעת וועדת הבחירה ואנו פונים אלייך בבקשה לוודא כי שר החינוך ימלא אחרי תקנון הפרס ויעניקו לפרופ' גולדרייך, ובכך ימנע פגיעה חסרת-תקנה ביוקרתו של הפרס".

28. במכתב מיום 25.3.21 (צורף **כנספח 13 לעתירה**) פנה עו"ד גלעד ברנע, בשםם של כל חברי וחברות הוועדה כאמור בסעיף 1 למכתב, לשר החינוך (דאז) וליועץ המשפטי לממשלה בעניין, תוך שבמכתב נכתב כי מדובר במכתב מיצוי הליכים בטרם תוגש עתירה לבית משפט נכבד זה, והתבקשה תגובה עד יום 30.3.21 בשעה 10:00 בבוקר.

השתלשלות העניינים מאז הגשת העתירה הקודמת

29. ביום 30.3.21 הגישה העותרת את העתירה הקודמת – בג"ץ 2199/21 – לבית משפט נכבד זה. בעתירה התבקש בית המשפט הנכבד להורות על הענקת פרס ישראל לפרופ' גולדרייך, כפי שהמליצה ועדת השופטים.

יצוין, כי טקס הענקת פרסי ישראל לשנה זו עתיד היה להיות מצולם מראש (בשל ענייני קורונה), ביום ראשון 11.4.21, ולהיות משודר בטלוויזיה במוצאי יום העצמאות, 15.4.21.

30. כפי שעלה מדבריו של שר החינוך (דאז) עצמו במכתביו לוועדת השופטים, כאמור לעיל, כמו גם בשיח בינו לבין היועץ המשפטי לממשלה במסגרת הטיפול בעתירה ובהחלטה שקיבל לבסוף, העניין מבחינתו של השר התמקד בטענות בהקשר של מכתבים/עצומות שעליהם חתם פרופ' גולדרייך, אשר יש בהם לשיטת השר משום קריאה לחרם על מדינת ישראל ותמיכה ב-BDS; וזאת, כדברי השר עצמו במכתביו לוועדת השופטים כמו גם בהחלטה

שקיבל לבסוף, להבדיל מהתבטאויות נטענות כאלה ואחרות של פרופ' גולדרייך, שאף לשיטת השר אין עניין בקידום חרם, אשר גם אליהן התייחס השר והביע את מורת רוחו והתנגדותו הברורה להן, אך תוך שהבהיר כי הוא מכיר בכך שבשים לב לפסיקתו של בית משפט נכבד זה, אין בהן כדי להוות עילה לאי-הענקת הפרס. במסגרת הטיפול בעתירה הועברו מצד שר החינוך (דאז) ליועץ המשפטי לממשלה מסמכים שונים, ובהם מכתב מארגון "אם תרצו", וכן מספר פרסומים ספציפיים בעניינו של פרופ' גולדרייך שיש בהם לכאורה לשיטת השר כדי לבסס את הטענות בעניין תמיכתו של פרופ' גולדרייך ב-BDS.

המכתב מארגון "אם תרצו" מצורף ומסומן מש/2.

כמו כן, מסר אז שר החינוך (דאז) כי שוחח בעניין זה עם גורמים ממשלתיים רלוונטיים, בהם גורמי המשרד לעניינים אסטרטגיים, שגריר ישראל בארה"ב, שגריר ישראל בגרמניה; וכן עם גורמים חוץ-ממשלתיים, בהם יו"ר הוועד המנהל והרקטור של אוניברסיטת אריאל, ונציגי ארגונים שעוסקים ב-BDS.

31. בעניין הקריאה לחרם, התשתית העובדתית שעליה התבסס שר החינוך (דאז) כפי שנמסרה ליועץ המשפטי לממשלה בנקודת הזמן הזו, עובר להגשת התגובה מטעם המדינה והדיון בעתירה בפני בית המשפט הנכבד, כללה שלושה פרסומים – עצומה משנת 2019; רשימה/מאמר משנת 2014; ועצומה משנת 2008.

העצומה משנת 2019 מצורפת ומסומנת מש/3.

רשימה/מאמר משנת 2014 מצורף ומסומן מש/4.

עצומה משנת 2008 מצורפת ומסומנת מש/5.

היועץ המשפטי לממשלה קבע, על יסוד פסיקתו של בית המשפט הנכבד בנושא, כי לעמדתו לא ניתן על יסוד חומרים אלה, שהועברו מצידו של שר החינוך (דאז) עד יום 6.4.21, לבסס מבחינה משפטית החלטה שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך, וזאת בשים לב גם למהותם ולחלוף הזמן מאז פרסומם. הדבר גם קיבל ביטוי מפורט בתגובה מטעם המדינה לעתירה מיום 7.4.21, שבה ניתנה התייחסות לפרסומים אלה (תוך שצוין גם שבכך אין כמובן כדי להוות כל "הסכמה" או "הכשר" לאיזה מן הדברים האמורים בפרסומים השונים).

32. בבוקרו של היום שנקבע להגשת התגובה מטעם המדינה לעתירה, 7.4.21, יום אחד לפני מועד הדיון בפני הרכב בית המשפט הנכבד, שנקבע ליום 8.4.21, ותוך שצילום טקס פרסי ישראל לשנה זו נקבע כאמור ליום 11.4.21, הובא בפני היועץ המשפטי לממשלה [תוך ששר החינוך (דאז) מסר כי אליו הגיע יום קודם לכן] מכתב/עצומה מן העת האחרונה (התאריך שמופיע בראשו הוא 23.3.21).

מכתב/עצומה ממרס 2021 מצורף ומסומן מש/6.

33. ביום 7.4.21 הוגשה התגובה מטעם המדינה לעתירה, ובמסגרתה, בשים לב גם לסד הזמנים הצפוף, כאמור לעיל, התבקשה מצד המדינה שהות נוספת של 30 ימים לשר החינוך (דאז) לבחון את הנושא ולקבל החלטה, תוך שבתוך כך הוצהר מצד המדינה כי ככל שלבסוף יוחלט על הענקת פרס ישראל לפרופ' גולדרייך (בין אם בהחלטה מלכתחילה של שר/ת החינוך ובין אם בעקבות הכרעה שיפוטית), הפרס יוענק לו בטקס פרסי ישראל בשנה הבאה, התשפ"ב, או במועד לפני כן, שלא במסגרת הטקס השנתי של פרסי ישראל, לפי בחירתו של פרופ' גולדרייך.

תגובה מטעם המדינה לעתירה הקודמת מיום 7.4.21 (ללא נספחיה, שכולם מצורפים כנספחים לתגובה לעתירה דנן) מצורפת ומסומנת מש/7.

שהות זו ניתנה, כאשר בהחלטתו של בית המשפט הנכבד מיום 8.4.21, לאחר סיום הדיון שהתקיים באותו בוקר, נקבע כי המדינה תגיש הודעה מעדכנת בדבר החלטתו של השר בתוך 30 יום, קרי עד יום 9.5.21.

34. כן יוזכר, שבהחלטת כבוד השופטת וילנר מיום 30.3.21 במסגרת העתירה הקודמת התבקשו המשיבים להודיע בתגובתם המקדמית "אם לנוכח דחיפות העניין, הם מסכימים כי בית משפט זה ידון בעתירה כאילו ניתן צו על תנאי, והתגובה המקדמית תחשב לתצהיר תשובה מטעם המשיבים". בהמשך לכך, בהודעת עדכון מטעם המדינה מיום 2.4.21 נכתב בין היתר כי "המדינה תסכים, אם יתקיים דיון כאמור, לראות בהודעת העדכון והתגובה האמורות לעיל (ככל שבית המשפט הנכבד יורה על הגשתן, כפי שהוצע לעיל), כתב תשובה לעתירה, ושהדיון האמור בעתירה יתקיים כאילו ניתן צו על תנאי, וזאת בשים לב לסד הזמנים הקצר עד מועד צילומו של טקס הענקת פרסי ישראל לשנה זו (11.4.21), כאמור לעיל".

הודעה מטעם המדינה במסגרת העתירה הקודמת מיום 2.4.21 מצורפת ומסומנת מש/8.

בהמשך לכך, נקבע במסגרת החלטת בית המשפט הנכבד האמורה מיום 8.4.21, שניתנה לאחר סיום הדיון בעתירה באותו בוקר, כי "לנוכח סד הזמנים, ובהסכמת משיבי המדינה, הדיון שנוערך בפנינו התנהל כאילו ניתן צו על תנאי" (פיסקה 1; ההדגשה לא במקור).

35. בנוסף למכתב/עצומה המדובר משנת 2021, שכאמור לעיל הועבר ליועץ המשפטי לממשלה מצד שר החינוך (דאז) ביום 7.4.21, בתחילת חודש מאי 2021 הועברו מצד שר החינוך (דאז) קישורים לשני מכתבים/עצומות נוספים. כעולה מהקישורים, מדובר במכתב משנת 2005, ובעצומה משנת 2011.

המכתב משנת 2005, כפי שמופיע בקישור שהועבר משר החינוך (דאז), ובנוסף כפי שמופיע באתר האינטרנט של "הגרדיאן", מצורף ומסומן מש/9.

עצומה משנת 2011, כפי שמופיעה בדיווח שאליו מפנה הקישור שהועבר משר החינוך (דאז), מצורפת ומסומנת מש/10.

36. ביום 2.5.21 נשלח מצד שר החינוך (דאז) (על ידי יועץ שר החינוך לפרס ישראל) מכתב לפרופ' גולדרייך ובו בקשת התייחסות מצידו למסמכים ועניינים שונים, טרם קבלת החלטה על ידי שר החינוך (דאז) בעניין.

המכתב לפרופ' גולדרייך מיום 2.5.21 מצורף ומסומן מש/11.

עם זאת, פרופ' גולדרייך לא נדרש להשיב למכתב זה, והדבר הובהר לבא-כוחו על ידי הלשכה המשפטית של משרד החינוך במייל מיום 3.5.21, תוך שגם צוין כי יישלח מכתב מתוקן בהקדם.

המייל מהלשכה המשפטית של משרד החינוך לבא-כוחו של פרופ' גולדרייך מיום 3.5.21 מצורף ומסומן מש/12.

37. בהמשך לכך, ביום 4.5.21 יצא מכתב נוסף מצד שר החינוך (דאז) לפרופ' גולדרייך. למכתב זה השיב בא-כוחו של פרופ' גולדרייך במכתב מיום 5.5.21.

המכתב לפרופ' גולדרייך מיום 4.5.21 מצורף ומסומן מש/13.
מכתב התשובה מאת בא-כוחו של פרופ' גולדרייך מיום 5.5.21 מצורף ומסומן מש/14.

38. ביום 6.5.21 יצא מכתב נוסף מצד שר החינוך (דאז), לבא-כוחו של פרופ' גולדרייך, שבמסגרתו נכתב כי טרם השלמת הבחינה של השר את העניין, עומדת לרשות פרופ' גולדרייך האפשרות להתייחס – ביחס לשלושת הפרסומים האמורים (המכתב משנת 2005; העצומה משנת 2011; המכתב/עצומה משנת 2021) – לשאלה כלום יש בהם לשיטתו משום קריאה לחרם על מדינת ישראל וכדי להיכנס בגדר המקרים הקיצוניים והקשים כאמור שבהם תיתכן התחשבות בשיקולים "חיצוניים", חוץ-מקצועיים, לעניין פרס ישראל. במכתב מאותו יום השיבו באי-כוחו של פרופ' גולדרייך למכתב זה.

המכתב לבא-כוחו של פרופ' גולדרייך מיום 6.5.21 מצורף ומסומן מש/15 (יצוין כי במכתב כפי שמצורף כאן כנספח מופיע התאריך 22.7.21 וזאת בשל הזנה מחשובית אוטומטית שהזינה את התאריך כך, כי זה היה מועד הדפסת העותק הזה).

מכתב התשובה מאת באי-כוחו של פרופ' גולדרייך מיום 6.5.21 מצורף ומסומן מש/16.

39. ביום 9.5.21, הוא היום שנקבע להגשת ההודעה המעדכנת, העביר שר החינוך (דאז) ליועץ המשפטי לממשלה טיוטת החלטה. בהמשך לכך, ולצורך בחינה משפטית של טיוטת ההחלטה על ידי היועץ המשפטי לממשלה, הוגשה לבית משפט נכבד זה, על דעת היועץ

המשפטי לממשלה, בקשה למתן ארכה להגשת ההודעה המעדכנת עד יום 20.5.21 (ניתנה ארכה כמבוקש), ונקבע דיון התייעצות פנימית אצל היועץ המשפטי לממשלה עם גורמי משרד המשפטים השונים ליום 13.5.21. בשל ההסלמה הביטחונית החמורה והרחבה באותם ימים נדחה הדיון האמור והתקיים ביום 18.5.21, ובהמשך לו התבקשה, על דעת היועץ המשפטי לממשלה, ארכה נוספת, עד יום 20.6.21, לצורך גיבוש העמדה והגשת ההודעה המעדכנת מטעם המדינה (ניתנה ארכה כמבוקש).

40. יצוין כי ביום 18.5.21 התקבל מכתבו של יו"ר הוועדה הבין-סנטית של האוניברסיטאות להגנה על העצמאות האקדמית, פרופ' צבי ציגלר, ליועץ המשפטי לממשלה, בנושא "התייחסות הסנטים של האוניברסיטאות לנושא פרס ישראל".

מכתבו של יו"ר הוועדה הבין-סנטית של האוניברסיטאות להגנה על העצמאות האקדמית ליועץ המשפטי לממשלה מיום 18.5.21 מצורף ומסומן מש/17.

41. ביום 2.6.21 הודיע ח"כ יאיר לפיד, שעליו הוטל התפקיד להרכיב ממשלה, כי עלה בידו להרכיב ממשלה, ובהמשך לכך הודיע ביום 7.6.21 יו"ר הכנסת (דאז) כי ביום ראשון 13.6.21 תתכנס מליאת הכנסת, לצורך ישיבה והצבעה בנוגע לכינון הממשלה.

בתוך כך, ביום רביעי 9.6.21 התקיימה, לבקשת שר החינוך (דאז), פגישה שלו עם היועץ המשפטי לממשלה בנושא, שבה השתתפו גם מספר גורמים נוספים ממשרד החינוך וממשרד המשפטים, ובה התנהל שיח בעניין. בסיום הפגישה, סוכם כי השר יודיע בהקדם ליועץ המשפטי לממשלה בדבר החלטתו הסופית בעניין.

42. ביום חמישי 10.6.21 לפנות ערב העביר שר החינוך (דאז) ליועץ המשפטי לממשלה את החלטתו, שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים להענקת פרס ישראל בחקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך.

מסמך ההחלטה של שר החינוך (דאז) מיום 10.6.21 מצורף ומסומן מש/18.

43. ביום ראשון שמיד לאחר מכן, 13.6.21, כוננה ממשלה חדשה, ובמסגרתה גם נכנסה לכהונתה שרת חינוך חדשה, ח"כ ד"ר יפעת שאשא ביטון, היא שרת החינוך הנוכחית.

44. בהמשך לכך, ביום 17.6.21 הוגשה לבית המשפט הנכבד בקשה מטעם המדינה למתן ארכה להגשת ההודעה המעדכנת (שהמועד לה היה כזכור עד יום 20.6.21), שבה נכתב כי ביום חמישי 10.6.21 לפנות ערב העביר שר החינוך (דאז) ליועץ המשפטי לממשלה את החלטתו, שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים להענקת פרס ישראל בחקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך, וכי בערבו של יום ראשון שמיד לאחר מכן, 13.6.21, ארבעה ימים קודם לכן, כוננה ממשלה חדשה, ובמסגרתה גם נכנסה לכהונתה שרת חינוך חדשה. בהמשך לכך, נכתב בבקשה כי בנסיבות העניין, ועל דעת היועץ

המשפטי לממשלה, כדי ששרת החינוך החדשה תוכל להידרש לעניין, ובשים לב כאמור לכך שהשרה נכנסה לכהונתה ימים ספורים קודם לכן, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן ארכה בת 21 ימים להגשת ההודעה המעדכנת מטעם המדינה, עד יום 11.7.21 (ניתנה ארכה כמבוקש).

45. יצוין, כי בהמשך לכך, הודיעה שרת החינוך כי לא מצאה לנכון להידרש לעניין זה משנתקבלה בו החלטה סופית על ידי השר הקודם טרם כניסתה לתפקיד. בכך נותרה אפוא ההחלטה שקיבל שר החינוך (דאז), שלא לאשר את המלצת ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל לפרופ' גולדרייך, על כנה, תוך ששרת החינוך מסרה כי כמובן תכבד כל החלטה של בית המשפט הנכבד, שהנושא נמצא בהליך משפטי התלוי ועומד בפניו.

46. בשים לב גם לשביתת הפרקליטים בפרקליטות המדינה שנמשכה מיום 7.7.21 עד יום 11.7.21, התבקשה ביום 12.7.21 ארכה קצרה להגשת ההודעה המעדכנת עד יום 22.7.21. ניתנה ארכה כמבוקש, ובהתאם לכך הוגשה ההודעה המעדכנת ביום 22.7.21, שבה פורטה עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה בעניין.

הודעה מטעם המדינה במסגרת העתירה הקודמת מיום 22.7.21 (ללא נספחיה, שכולם מצורפים כנספחים לתגובה לעתירה דנן) מצורפת ומסומנת מש/19.

47. היועץ המשפטי לממשלה נדרש במסגרת ההודעה לשאלה המשפטית האם על יסוד הפרסומים האמורים (הרשימה/מאמר משנת 2014, העצומה משנת 2008, העצומה משנת 2021) רשאי היה שר החינוך (דאז) שלא לאשר את המלצת ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל לפרופ' גולדרייך (וזאת לאחר שלשלושה פרסומים אחרים כבר נדרש כאמור היועץ המשפטי לממשלה במסגרת התגובה מיום 7.4.21, שבה פורטה ונומקה עמדתו, על יסוד פסיקתו של בית משפט נכבד זה, כי אין בהם כדי לאפשר מבחינה משפטית החלטה שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים המקצועית).

48. היועץ המשפטי לממשלה השתית את עמדתו על פסיקתו המושרשת והענפה של בית משפט נכבד זה בנושא (כפי שגם תפורט בהמשך), שהתייחסה למהותו המקצועית, הממלכתית והא-פוליטית של הפרס, ובכלל זה גם לאופיו והיקפו המצומצם של שיקול הדעת המוקנה לשר החינוך בהחלטה בנושא, ולכך שרק בנסיבות קיצוניות ויוצאות דופן תיתכן התחשבות בשיקול "חיצוני" לעניין הענקת פרס ישראל. על יסוד זה קבע היועץ המשפטי לממשלה כי לא ניתן מבחינה משפטית לבסס על פרסומים אלה את החלטת שר החינוך (דאז), אשר בענייננו אינה מבוססת על תשתית עובדתית הדרושה לשם כך, וכי החלטה כזו אינה יכולה לעמוד מבחינה משפטית, ועל כן יש לתת צו מוחלט שיורה להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך, כפי שהמליצה ועדת השופטים.

כמו כן, התייחס היועץ המשפטי לממשלה (בסעיפים 58-60 להודעה מיום 22.7.21) גם לדרך שבה ניתח שר החינוך (דאז) בהחלטתו את הדברים, וציין בהקשר זה כי בהחלטתו מבקש

למעשה השר לסטות ממסגרת הדברים כפי שנקבעה בפסיקתו של בית משפט נכבד זה, ולמעשה לקבוע כי ישנם באופן מובנה, אינטגרלי ממש, "שני שלבים" של בחינת ההחלטה למי להעניק את פרס ישראל: שלב ראשון, "מקצועי", שבו ועדת השופטים המקצועית בוחרת על מי היא ממליצה כזוכה; ולאחריו, "שלב שני", שניתן לכנותו "ערכי", שבו שר החינוך בוחן את "התרומה למדינה" של הזוכה. היועץ המשפטי לממשלה ציין כי ראייה זו של הדברים, כפי שמוצאת את ביטוייה במסמך ההחלטה של שר החינוך (דאז), אינה עולה בקנה אחד עם פסיקתו של בית משפט נכבד זה, ובכלל זה אף מתנגשת חזיתית עם האמור בעניין במספר פסקי דין של בית משפט נכבד זה בנושא (כפי שיפורטו להלן), לגבי אופיו ומהותו הממלכתיים, א-פוליטיים ומקצועיים של פרס ישראל; לגבי אופיו ותחומו של שיקול הדעת המוקנה לשר החינוך; ולגבי "חלוקת העבודה" לעניין ההחלטה על הענקת פרס ישראל, שאותה ניתן לתמצת בכך שוועדת השופטים המקצועית היא הבוחרת על מי להמליץ כזוכה בפרס, ועל שר החינוך לאשר את המלצתה אלא אם נמצא פגם הליכי במהותו בעבודת הוועדה, ותוך שהותר פתח "תוכני" שלא להעניק את פרס ישראל מקום בו מדובר בנסיבות קיצוניות וקשות במיוחד.

49. בפסק הדין שניתן בעתירה הקודמת, ביום 12.8.21 (ושאליו נידרש ביתר פירוט בהמשך הדברים, בחלק של המסגרת המשפטית), ביטל בית המשפט הנכבד, פה אחד, את החלטתו של שר החינוך (דאז).

לגבי המסקנה האופרטיבית כבוד השופטים נחלקו ביניהם.

כבוד השופט עמית סבר, כפי שהתבקש בעתירה וכפי שהיתה גם עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, כי יש להורות על הענקת הפרס לפרופ' גולדרייך, כפי שקבעה ועדת השופטים.

כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר קבעו כי אכן, מששר החינוך (דאז) קיבל החלטה שלא על פי אמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית המשפט הנכבד בנושא, באפשרותו של בית המשפט להורות על הענקת הפרס. עם זאת, ולעומת כבוד השופט עמית, קבעו כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר כי מששר החינוך (דאז) לא הפעיל את שיקול דעתו באופן התואם את אמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית המשפט הנכבד בנושא, נכון וראוי להחזיר את העניין להחלטתה של שרת החינוך הנוכחית – שכאמור מסרה כי לא מצאה לנכון להידרש לעניין זה משהתקבלה בו החלטה על ידי קודמה – כדי שזו תידרש לעניין ותקבל החלטה.

וזאת, תוך שכבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר תוחמים בפסק הדין את בחינת הדברים על ידי השרה לפרסום אחד בלבד מתוך הפרסומים המדוברים, הוא מכתב/עצומה בעניין אוניברסיטת אריאל משנת 2021, ולכך שעל שרת החינוך לבחון האם ניתן על יסוד פרסום בודד זה שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים, תוך שבחינת העניין צריכה להיעשות לאור אמות המידה שפורטו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא לאורך השנים, אשר לפיה תיתכן התחשבות בשיקול "חיצוני" לעניין הענקת פרס ישראל רק

בנסיבות חריגות ויוצאות דופן ביותר (ראו פסקאות 6-8 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג; פסקאות 8, 11 ו-12 לחוות דעתה של כבוד השופטת וילנר).

50. בימים 7.10.21, 24.10.21 ו-15.11.21 פנה ב"כ העותרת (אל ב"כ המדינה) בעניין מתן החלטה על ידי שרת החינוך. הפניות הועברו למשרד החינוך (ראו **נספח 15 לעתירה**).

51. ביום 18.11.21 מסרה שרת החינוך את החלטתה, והיא שלא להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' גולדרייך. כפי שנמסר ממשרד החינוך, שרת החינוך נדרשה לדברים באופן רציני ומעמיק, ובחנה אותם בהמשך להחלטת בית המשפט הנכבד שהחזיר את הסוגיה לפתחה לצורך קבלת החלטה.

בית המשפט הנכבד מופנה להחלטתה של שרת החינוך, ככתבה וכלשונוה כפי שהועברה ממנה, המצורפת כאמור לעיל כנספח מ/ש1 לתגובה זו ומדברת בעד עצמה.

העמדה המשפטית

52. להלן תפורט העמדה המשפטית, על דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

53. השאלה המשפטית היא האם החלטתה של שרת החינוך, שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים להעניק לפרופ' גולדרייך את פרס ישראל בחקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב, היא החלטה שניתנה כדין, ובמילים אחרות, האם ההחלטה עומדת באמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה לעניין אפשרות ההתחשבות בשיקולים "חיצוניים" לעניין הענקת פרס ישראל.

54. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, בנסיבות העניין, ועל יסוד פסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא אשר קבעה כי רק בנסיבות קיצוניות וחריגות תיתכן התחשבות בשיקולים "חיצוניים" לעניין אי-הענקת פרס ישראל, החלטתה של שרת החינוך בענייננו אינה עומדת באמות מידה אלה, נעדרת תשתית עובדתית מספקת לצורך החלטה שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים להענקת פרס ישראל. לפיכך, ההחלטה אינה יכולה לעמוד מבחינה משפטית, ויש אפוא מקום ליתן סעד שיורה על אישור המלצתה של ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל לפרופ' גולדרייך.

55. נעמוד תחילה על המסגרת הנורמטיבית, שלה חשיבות רבה, ובכלל זה האמור בפסק הדין שניתן בעתירה הקודמת, ולאחר מכן נפנה ליישום הדברים במקרה שלפנינו.

56. כאמור בפתח תקנון פרסי ישראל, שלגביו פורט לעיל, "פרסי ישראל יוענקו על-ידי שר החינוך, ביום העצמאות במעמד ראשי המדינה, לאזרחי ישראל יחידים, שהצטיינו מאוד וקידמו את התחום **באחד המקצועות והתחומים המפורטים להלן**, ושנבחרו על-ידי ועדת שופטים ציבורית" (סעיף א לתקנון; ההדגשה שבקו תחתי – לא במקור). המקצועות והתחומים האמורים הם מדעי היהדות, הרוח והחברה; מדעי החיים ומדעים מדוייקים; תרבות ואמנות; וכן מפעל חיים – תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה.
57. הגורם שנדרש לבחור על מי להמליץ כזוכה בפרס ישראל הוא ועדת שופטים מקצועית, המורכבת ממומחים לתחום הספציפי. על פי התקנון, המלצתה של ועדת השופטים חייבת להיות פה אחד, וזו מובאת לאישורו של שר החינוך.
58. בית משפט נכבד זה נדרש לאורך השנים לשורת עתירות שעסקו בסוגיות הנוגעות לפרס ישראל ובכלל זה בהחלטות על הענקת פרס ישראל. בין אלה, גם שורת עתירות לאורך השנים, שבהן עלו טענות כנגד הענקתו של פרס ישראל לאישים ספציפיים וזאת לא על רקע טענות "פנימיות", קרי לעניין כישוריו של הזוכה בתחום הספציפי, אלא על רקע טענות "חיצוניות", קרי לעניין שיקולים שניתן לכנותם "ערכיים", חוץ-מקצועיים, ובהם גם דברים שאמרו או עשו מועמדים ובכלל זה בסוגיות "פוליטיות" או אחרות, שעל פי הטענה יש בהם ללמד שהמועמד לפרס ישראל אינו ראוי לפרס ואין להעניקו לו.
59. כך, אך בשנה האחרונה, ובנוסף לעתירה הקודמת בעניינו של פרופ' גולדרייך, הוגשה עתירה בבג"ץ 2056/21 **פדבה נ' שר החינוך** (25.3.21), שעסק בהענקת פרס ישראל בתחום חקר הספרות העברית והכללית לשנת התשפ"א לפרופ' ניצה בן-דב; בשנה שלפני כן, 2020, בג"ץ 1977/20 **האגודה למען הלהט"ב בישראל ("האגודה לשמירת זכויות הפרט") נ' שר החינוך** (26.4.20), שעסק בהענקת פרס ישראל בתחום ספרות תורנית לשנת התש"ף לרב יעקב אריאל (להלן "עניין אריאל"); בג"ץ 2454/08 **פורום משפטי למען ארץ ישראל נ' פרופ' יולי תמיר - שרת החינוך** (17.4.08), שעסק בהענקת פרס ישראל בתחום חקר מדע המדינה לשנת התשס"ח לפרופ' זאב שטרנהל (להלן "עניין שטרנהל"); בג"ץ 2769/04 **ח"כ שאול יהלום נ' שרת החינוך, התרבות והספורט**, פ"ד נח(4) 823 (19.4.04), שעסק בהענקת פרס ישראל בתחום הפיסול לשנת התשס"ד לפסל יגאל תומרקין (להלן "עניין תומרקין"); בג"ץ 2348/00 **סיעת המפד"ל, המפלגה הדתית לאומית בארץ ישראל נ' שר החינוך, יוסי שריד** (23.4.00), שעסק בהענקת פרס ישראל בתחום מפעל חיים – תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה לשנת התש"ס לגב' שולמית אלוני; בג"ץ 1933/98 **ח"כ צבי הנדל נ' שר החינוך התרבות והספורט** (25.3.98), שעסק בהענקת פרס ישראל בתחום ספרות ליוצרים לשנת התשנ"ח לסופר עמוס עוז; בג"ץ 2205/97 **ח"כ אדיסו מאסלה נ' שר החינוך והתרבות**, פ"ד נא(1) 233 (24.4.97), שעסק בהענקת פרס ישראל בתחום העיתונות לשנת התשנ"ז לעיתונאי שמואל שניצר (להלן "עניין שניצר").

60. בכל המקרים האלה, כעולה מפסקי הדין שניתנו בהם, התבקש בית המשפט הנכבד להתערב ולקבוע שהפרס לא יינתן למועמד שהומלץ על ידי ועדת השופטים ושהמלצתה אושרה על ידי שר החינוך, או שיורה על כך שהנושא יובא לדיון חוזר בוועדת השופטים.

למעט בעניין שניצור, שניתן לפני כמעט 25 שנים והיה הראשון מבין המקרים האלה, והיחיד בו הורה בית המשפט הנכבד על החזרת הדיון לוועדת השופטים, בכל יתר המקרים לאורך השנים לא נעתר בית המשפט הנכבד לעתירות אלה – תוך שגם גודרה והובהרה בפסיקה חריגותו של עניין שניצור, וזאת גם בשים לב לעובדה ששם דובר במה שנגע לתשתית עובדתית הרלוונטית מבחינה מקצועית לתחום שבו הוענק הפרס, כפי שנקבע בפסיקה.

61. בפסיקתו בעניין לאורך השנים עמד בית משפט נכבד זה על מספר עקרונות מרכזיים וחשובים, השלובים זה בזה:

פרס ישראל הוא פרס ממלכתי המבטא הכרה במצויינות מחקרית או יצירתית לעילא ולעילא בתחומים השונים, וניתן על יסוד המלצתה של ועדת שופטים מקצועית;

לוועדת השופטים שיקול דעת עצמאי ואוטונומיה מובהקת בבחירתה על מי להמליץ כזוכה בפרס, ובהתאם לכך מתחם שיקול הדעת המוקנה לשר החינוך בבואו להחליט בדבר אישור המלצתה של הוועדה הוא תחום ומגודר היטב, ומתמקד ככלל בבחינת תקינות פעולתה של הוועדה במישור ההליכי, כגון שלא נפל ניגוד עניינים או שחיתות בפעולתה, או פגם של אי-עמידה בכללי תקנון הפרס;

לאור אופיו הממלכתי, המקצועי והא-פוליטי של הפרס (וכך בוודאי ובוודאי בתחומי המחקר והיצירה השונים), ככלל, אין רלוונטיות לשיקולים "חיצוניים", חוץ-מקצועיים, ובהם התבטאויות כאלה ואחרות, מקוממות ככל שהן עשויות להיות, כדי להשליך על ההחלטה המקצועית בדבר הענקת פרס ישראל בתחומים השונים. התחשבות בשיקולים כאלה תיתכן רק במקרים חריגים וקיצוניים, שחומרתם היא כה רבה עד שלא ניתן להתעלם מהם, חרף ההישגים המקצועיים. תוך שבהקשר זה הביאו שופטי בית משפט נכבד זה כדוגמאות אפשריות דברים מהסוג המנוי בסעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת לעניין מניעת התמודדות בבחירות לכנסת (המדובר על כך שיש במטרות או במעשים של אדם, לרבות בהתבטאויות, משום שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, הסתה לגזענות, או תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור נגד מדינת ישראל).

62. להלן נעמוד בתמצית על פסיקתו של בית המשפט הנכבד בעניין באופן ישיר, לנוכח חשיבות הדברים.

63. כך, לעניין אופיו ותחומו המגודרים היטב של שיקול הדעת המוקנה לשר החינוך ביחס להמלצתה של ועדת השופטים, וזאת גם על רקע היותו של פרס ישראל פרס המתמקד

במצויינות מחקרית או יצירתית לעילא ולעילא בתחומים השונים, אשר ניתן על פי בחירתה של ועדת שופטים מקצועית, התייחס בית המשפט הנכבד בעניין תומרקין.

שם, כאמור, דובר בהענקת פרס ישראל בתחום הפיסול לשנת התשס"ד לפסל יגאל תומרקין, תוך שכעולה מפסק הדין, היתה ההתנגדות להענקת הפרס על רקע טענות ל"התבטאויות ומעשים שונים שיוחסו לתומרקין במרוצת השנים. בדברים שיוחסו לו, במאמרים ובראיונות בתקשורת ביטא תומרקין סינה ובוז כלפי חלקי ציבור שונים (בעיקר כלפי חרדים ודתיים, אך גם כלפי המשתייכים לעדות מסוימות). [...] כן נטען כלפיו כי בשל תקיפת אשתו ואיום עליה באקדח הועמד לדין פלילי, ואף שבסימו של דבר לא הורשע, חויב במתן התחייבות להימנע מעבירות נוספות" (עמ' 829).

וכך קבע בית המשפט הנכבד [מפי כבוד השופט (כתוארו אז) מצא]:

"[...] סמכות האישור הנתונה בידי שר החינוך נועדה לאפשר לו לפקח על תקינות פעילותן של ועדות השופטים לפרס ישראל, ואין סמכות זו מתירה לשר להתערב בהכרעותיהן ובהערכותיהן של הוועדות לגופן מטוב עד רע. הווי אומר: בכל הנוגע למהות השיקולים שעל יסודם מחליטה ועדת שופטים להעניק את פרס ישראל בתחום פלוני לפלוני, נתונה לוועדה אוטונומיה מוחלטת, ואין שר החינוך רשאי להתערב בהכרעתה ובשיקולים שעליהם ביססה הוועדה את החלטתה. הפיקוח שבידי שר החינוך לקיים מוגבל לבחינת הפן הארגוני-ממוני של פעולת הוועדה וכן לבחינה האם הדיונים שהתקיימו לפניו ותהליך קבלת ההחלטה על-ידיה עולים בקנה אחד עם הוראות התקנון, ואף עומדים במבחני התקינות המינהלית של המשפט הציבורי. אם נוכח השר שבגיבוש החלטתה סטתה הוועדה מהוראות התקנון, כגון שהחליטה להעניק את הפרס למי שמעיקרה לא הוצע לה כמועמד, או שהחליטה, ברוב דעות של חבריה, אף שעל-פי התקנון מצווה היא להכריע פה אחד – רשאי יהיה השר, לפי העניין, לסרב לאשר את החלטתה או להחזירה לוועדה לדין חוזר. והוא הדין אם חלילה נוכח השר כי החלטתה של ועדת השופטים ניגעה בשחיתות או בניגוד עניינים וכל כיוצא באלה." (עמ' 838; ההדגשות לא במקור).

כן יצוין, על פי שגם נמסר ממשד החינוך, כי למיטב הידיעה, עד להחלטת שר החינוך (דאז) והחלטת שרת החינוך הנוכחית בעניין הענקת הפרס לפרופ' גולדרייך, מעולם לא קרה ששר חינוך לא אישר המלצה של ועדת שופטים (תוך שגם אם קרה שהדיון הוחזר לוועדה, בהתאם לתקנון, הרי שלאחר שזו נדרשה שוב לדברים לא קרה ששר החינוך לא אישר את המלצתה הסופית).

וראו גם לעניין זה דבריו של בית המשפט הנכבד בעניין תומרקין:

"[...] משנמנתה הוועדה וגמרה בדיוניה החוזרים לעמוד על החלטתה המקורית בדבר הענקת הפרס לתומרקין, צדקה שרת החינוך בקובעה שלא נותר לה אלא לכבד את החלטתה הסופית של הוועדה, באשר "כל החלטה שלא להעניק את פרס ישראל למר תומרקין לא תעמוד במבחן הסבירות". [...]

[...] לא מצאתי שמץ של פגם בהחלטת השרה להתחשב בנוהגם המקובל של שרי החינוך לדורותיהם – לכבד את החלטותיהן הסופיות של ועדות השופטים. נוהג מקובל זה עולה בקנה אחד עם התפיסה שבכל הנוגע להכרעה, או להערכה, שעל יסודה מחליטה ועדת השופטים לבחור במועמד הראוי בעיניה לקבלת הפרס, נתונה לוועדה אוטונומיה מוחלטת, אך כשלעצמי הריני מייחס חשיבות רבה גם לנימוקה השני של שרת החינוך, לאמור כי "כל החלטה שלא להעניק את פרס ישראל למר תומרקין לא תעמוד במבחן הסבירות". (עמ' 836, 839; ההדגשה לא במקור).

64. בהמשך, נדרש בית המשפט הנכבד פעמים נוספות לשאלת ההתחשבות בדברים שמטבעם הם חיצוניים לפועלם המחקרי/יצירתי של מועמדים לפרס ישראל שבגיננו נבחרו לקבל את הפרס, ושנגעו לדברים שאמרו או כתבו. כך היה גם בעניין **שטרנהל**, בשנת 2008, וגם בעניין **אריאל**, שהיה אך בשנת 2020.

65. בעניין **שטרנהל** דובר, כאמור לעיל, בהענקת פרס ישראל בתחום חקר מדע המדינה לשנת התשס"ח לפרופ' זאב שטרנהל, תוך שבעניין זה טענו העותרים שם, כעולה מפסק הדין, כי "נוכח התבטאויותיו של המשיב 3 [פרופ' שטרנהל; הח"מ] בתקשורת, ובפרט במאמר שפרסם בשנת 2001 בעיתון "הארץ", בנוגע למאבק הפלסטיני המזוין ולהתיישבות היהודית בשטחי יהודה ושומרון, אין הוא ראוי לפרס ישראל" (פיסקה 2 לחוות דעתה של כבוד השופטת ארבל).

בפסק דינו בעניין **שטרנהל** עמד בית המשפט הנכבד על אופיו של פרס ישראל כפרס מקצועי לעילא ולעילא, הניתן בגין מצוינות מחקרית, ועל כך שכלל אין כל מקום להתחשב בדברים כאלה או אחרים שאמרו או כתבו מי שנבחרו לזכות בפרס, אשר אינם קשורים לתחום שבגיננו נבחרו, תוך שבית המשפט הנכבד גם מדגיש היטב את הפגיעה בחופש הביטוי הכרוכה בדבר, ושהתחשבות בדברים מעין אלה תיתכן רק במקרים קיצוניים במיוחד.

כך קבעה כבוד השופטת ארבל:

"[...] ככלל, התבטאויותיהם של מועמדים לפרס ישראל, בנושאים שאינם נוגעים במישרין לפועלם המקצועי, בגינו הם זוכים בפרס, אינם חלק אינטגרלי של השיקולים שעל ועדת השופטים להביא בין שיקוליה. במילים אחרות, לטעמי, הטענה כי מקבל הפרס אינו ראוי לו בשל עמדות שהביע בעבר מחוץ למסגרת המקצועית נשוא הפרס, לא תקים ככלל עילה להתערבות שיפוטית. הניסיון מלמד כי "התבטאויות שנויות במחלוקת" הן פעמים רבות כסות להסתייגות מעמדותיו החברתיות, ולעתים הפוליטיות, של מועמד. לעמדות אלה אין ככלל דבר עם שאלת הישגיו המקצועיים וספק בעיני האם היא יש מקום לכך שהוועדה תיתן להן משקל בין שיקוליה. יתר על כן אני חוששת כי הכנסת שיקולים מעין אלה בין שיקוליה של הוועדה עלולה לפגוע במטרותיו של פרס ישראל להוות ביטוי להערכה המקצועית לעשייתם ולתרומתם של חתן או כלת הפרס ובתדמיתו כפרס הניתן משיקולים מקצועיים בעיקרם.

זאת ועוד. בעוד פרס ישראל ניתן בגין הישגים מקצועיים ראויים להערכה, ההתבטאויות בהן מדובר על פי רוב נעשות מחוץ למסגרת המקצועית בגינה ניתן הפרס. במצב דברים זה קשה שלא לראות את מניעת הפרס ממי שנמצא ראוי לו בשל הישגיו המקצועיים, אך על בסיס עמדות שהביע, כפגיעה בחופש הביטוי, ולו באופן עקיף. תוצאה שכזו יש לה אפקט של "סתירת פיות" שאין לה מקום במשטר דמוקרטי, שהלוא מהו המסר המתקבל אם לא מסר של השתקה? עצם הידיעה כי הבעת דעה שאינה פופולרית עשויה לשאת כעבור זמן תוצאות במישור שיש לו היבט מקצועי, גם אם על דרך של הענקת פרס, אינה מתיישבת עם תרבות של חופש ביטוי במשטר דמוקרטי. יתר על כן, האינטרס הציבורי הוא כי בשיח הציבורי ישתתפו ויביעו דעותיהם בחופשיות – גם אם אלה לעתים צורמות ובלתי-מקובלות – אזרחים רבים ככל הניתן, ובפרט מלומדים ואנשי אקדמיה שהידע והמחקרים שהם עורכים יש בהם כדי להעשיר את השיח הציבורי [...] סיכומה של נקודה זו, הזכיה בפרס ממלכתי בגין הישגים מקצועיים, מצוינות או תרומה אישית לחברה ולמדינה, ראוי לה שלא תוגבל לדמויות המצויות בלב הקונסנזוס ושאינן מוגדרות בגדר המקובל, אלא תיעשה בעיקרה על פי בחינת המועמדים לגופם, על פי עשייתם, הישגיהם ותרומתם המקצועית." (פיסקה 10 לחוות דעתה של כבוד השופטת ארבל; ההדגשות לא במקור).

באשר למקרים החריגים והקיצוניים שבהם תיתכן התחשבות בשיקולים חוץ-מקצועיים, קבעה כך כבוד השופטת ארבל:

"[...] ניתן להעלות על הדעת נסיבות בהן יהא זה ראוי, ואף מתבקש, כי אל מול הישגיו המקצועיים של מועמד לפרס ישראל ישקלו שיקולים נוספים, כלליים. בהחלט ייתכנו מקרים בהם לא ניתן יהא לשקול שיקולים שאינם מקצועיים גרידא אלא נוגעים בדמותו של המועמד ובמשמעויות הערכיות והחברתיות של הבחירה בו. כך למשל, מועמד המזוהה עם ערכים המנוגדים באופן ממשי לערכיה של מדינת ישראל, דוגמת מי שידוע כאוחז בעמדות גזעניות, או מקרים קיצוניים מעין זה. בנוסף, איני יכולה לשלול באופן מוחלט את האפשרות כי תהיינה התבטאויות שנשמעו מפי מועמד לפרס ואשר חומרתן כה חריפה וכה קיצונית, עד כי יהא זה בלתי ראוי ובלתי סביר להתעלם מהן ולשקול אך את זכויותיו המקצועיות של אותו מועמד. כידוע, גם רף הסיבולת הגבוה ביותר שנטל על עצמו הציבור במדינה דמוקרטית באשר לחופש הביטוי אין משמעו כי הנייר והאוזן סובלים הכל ותיתכנה התבטאויות שיש בהן השפלה או ביזוי כה קשים בכבודו של אדם או של ציבור. במצב מעין זה דומני כי לא יהא זה סביר להעניק לאותו אדם את אות ההערכה הגבוה ביותר שמעניקה מדינת ישראל לבניה ובנותיה [...]" (פיסקה 10 לחוות דעתה של כבוד השופטת ארבל; ההדגשות לא במקור).

כבוד השופט (כתוארו אז) רובינשטיין עמד גם הוא על כך שהאפשרות להתחשב בשיקולים לבר-מקצועיים תיתכן אך במקרים חריגים ונדירים:

"לדידי, במקרים מסוימים, ובדאי יהיו חריגים ונדירים, נושאים שהם חיצוניים לעבודתו המדעית של פלוני אך מאפיינים את אישיותו, צריכים להישקל לעניין הפרס ויש מקום לשקלם, למניעת שוקת שבורה. זאת, כשם שגם לחופש הביטוי - ערך בעל חשיבות עצומה בדמוקרטיה, שאין צורך להכביר עליו מלים –

גבולות, וישנם מקרי-קצה [...]” (פיסקה ה לחוות דעתו של כבוד השופט רובינשטיין; ההדגשה לא במקור).

וכבוד השופט (כתוארו אז) מלצר עמד גם כן על החריגות והנדירות של ההתחשבות בשיקולים חוץ-מקצועיים, ועל מהות אופיים הקיצוני של הדברים שעשוי להקים הצדקה להתחשבות בשיקולים כאלה:

[...] ככלל, אין אני סבור שדעותיהם “הפרטיות” והתבטאויותיהם של חתני וכלות הפרס, הם רלוונטיים למכלול זה שבפנינו, למעט אולי מקרים חריגים ונדירים ביותר, שדוגמאות מהם זכו להתייחסות בחוות דעתה של חברתי, השופטת ע’ ארבל ושאותם ייתכן וניתן ללמוד בדרך אנלוגית מסעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת.” (פיסקה 4 לחוות דעתו של כבוד השופט מלצר; ההדגשה לא במקור).

66. בשנת 2020 נדרש כאמור בית המשפט הנכבד, בעניין אריאל, פעם נוספת לסוגיית פרס ישראל ושיקולים “חיצוניים”, לבר-מקצועיים, וזאת על רקע דברים של מועמד לזכייה בפרס בתחום ספרות תורנית, הרב יעקב אריאל, בנוגע לקהילת הלהט”ב, דברים שלגביהם קבע בית המשפט הנכבד (מפי כבוד השופטת ברון) כי “התבטאויותיו של הרב אריאל ביחס לקהילת הלהט”ב הן צורמות, בוטות ועולבות בציבור שלם – אך אינן נוגעות במישרין לעשייה המקצועית שבגינה הוחלט להעניק לו את הפרס [...]” (פיסקה 10 לפסק הדין; ההדגשה לא במקור).

גם במקרה זה, נדחתה העתירה, שביקשה להחזיר את הדין בעניין לוועדת השופטים, תוך שבית המשפט הנכבד קובע (מפי כבוד השופטת ברון):

”סקירת הפסיקה מלמדת כי לאורך השנים ניתן פרס ישראל גם למי שהחזיק בדעות אישיות שנויות במחלוקת, ולעיתים אף קיצוניות ומעוררות שאט נפש, ובית משפט זה נמנע מלהתערב. נקודת המוצא לדיון בעתירות אלה היתה, כי “לוועדת השופטים נתון שיקול דעת רחב ביותר, בהיותה גוף המונחה בשיקולים מקצועיים ובידיו הידע והנתונים לקבל החלטה”; כי התערבות שיפוטית בהמלצת ועדה זו או בהחלטת שר החינוך לאשר את המלצתה, שמורה למקרים חריגים ביותר ולנסיבות יוצאות דופן; וכי “מקום שהחלטתה של ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל למאן-דהוא התקבלה בתום-לב ועל בסיס שיקולים מקצועיים ענייניים, אין ככלל עילה להתערבות בית משפט זה בתוכן ההחלטה” (עניין שטרנהל פסקה 6, וההפניות שם).” (פיסקה 7; ההדגשות במקור).

67. בהמשך עמדה כבוד השופטת ברון (בפיסקה 9) על כך ש”בעניין שטרנהל עמד בית המשפט על כך שלהתבטאויות של מועמדים לפרס ישראל בנושאים שאינם נוגעים במישרין לפועלם המקצועי שבגיננו הם זוכים בפרס, אין ככלל מקום במערך השיקולים שעל ועדות הפרס לשקול. החשש בהקשר זה הוא קודם כל מפני פגיעה במטרתו של פרס ישראל להוות ביטוי להצטיינות ולתרומה מקצועית של הזוכים; ולא פחות חמור מכך, מפני פגיעה בחופש הביטוי של המועמדים לזכייה בפרס” (ההדגשה שבקו תחתי – לא במקור).

בהמשך לכך, ציטטה כבוד השופטת ברון מדבריה לעיל של כבוד השופטת ארבל בפיסקה 10 בעניין **שטרנהל**, ובהמשך לכך קבעה כך:

"לא ניתן ואין זה ראוי אפוא להגביל את חלוקתו של פרס ישראל לאלה המחזיקים בדעות הנטועות בלב הקונצנזוס הציבורי, אלא שיש למדוד את המועמדים לפרס בהתאם להישגיהם המקצועיים ולתרומתם בתחום פועלם. אשר לרב אריאל – מומחיותו ועשייתו היא בתחום הספרות התורנית, ועל כן מטבע הדברים מתעורר חשש לכך שהשקפת עולמו ביחס למשפחות חד-מיניות באה לידי ביטוי גם ביצירה התורנית שהיא אומנותו, עד כי לא ניתן עוד להפריד בין דעותיו האישיות לבין פועלו המקצועי; והדברים משתקפים על פניו אף בנימוקי ועדת הפרס, שציינה כי **"תרומתו של הרב יעקב אריאל ליצירה התורנית מעבר להיקפה הרחב ניכרת בהיותה פסיקת הלכה למעשה בחיים המודרניים"**. ואולם בדיון שנערך לפנינו הובהר לנו מפי בא כוחו של הרב אריאל, כי להתבטאויותיו ביחס לקהילה הלהטב"ת אין יד ורגל בכתיבתו הענפה שבזכותה הוא נמצא ראוי לקבלת פרס ישראל בתחום הספרות התורנית; ואף לא נטען אחרת מצידה של העותרת, ונראה שלא בכדי לא עלה בידה להפנות למראה מקום כלשהו בכתבים הרבים שנכתבו על ידי הרב המעיד כי אלה נגועים באמירות פוגעניות כלשהן." (ההדגשה במקור).

כבוד השופטת ברון עמדה שוב, כפי שנעשה כאמור כבר בעניין **שטרנהל**, על כך שבמקרים חריגים ונדירים ייתכן מקום לכך שוועדת השופטים תשקול אף שיקולים החורגים מעשייתו המקצועית של המועמד ונוגעים לאישיותו ולנפקות הבחירה בו, תוך אזכור דבריה האמורים לעיל של השופטת ארבל בעניין **שטרנהל** בפיסקה 10 לחוות דעתה, ותוך שלגבי דבריו של הרב אריאל ביחס לקהילת הלהט"ב, אף שבית המשפט הנכבד קבע כאמור כי מדובר בהתבטאויות "צורמות, בוטות ועולבות בציבור שלם", נקבע כי "התבטאויותיו של הרב אריאל אמנם ראויות לביקורת, ואף לביקורת נוקבת, אך אינן עומדות בקנה מידה מחמיר זה, וכפי שהוברר חוסות תחת כנפיו של חופש הביטוי" (פיסקה 10; ההדגשה לא במקור).

68. הנה כי כן, בית משפט נכבד זה פסק, לאורך השנים, כי לוועדת השופטים מוקנית אוטונומיה מובהקת בבחירתה על מי להמליץ כזוכים בפרס ישראל; כי ככלל אין שר החינוך רשאי להתערב בשיקוליה; וכן נקבע קנה מידה **מחמיר** להתחשבות בשיקולים "חיצוניים", חוץ-מקצועיים לעניין הענקת פרס ישראל, כך שזו **תיתכן אך במקרים קיצוניים וחריגים במיוחד, תוך שבית המשפט הנכבד נותן בהקשר זה סימנים כדוגמת הדברים המנויים בסעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, כגון שלילת קיומה של המדינה כמדינה יהודית ודמוקרטית, הסתה לגזענות ותמיכה במאבק מזוין נגד המדינה.**

69. על פסיקה ענפה זו של בית משפט נכבד זה השתית היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו בעתירה הקודמת, ביחס להחלטתו של שר החינוך (דאז). בנוסף, התייחס היועץ המשפטי לממשלה במסגרת ההודעה לבית המשפט הנכבד במסגרת העתירה הקודמת לשאלה האם קריאה לחרם עשויה להוות שיקול "חיצוני" שניתן להתחשב בו לעניין הענקת פרס ישראל, כדלקמן.

70. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, באופן עקרוני, בנסיבות מסוימות, בתוך המסגרת שצוינה בפסיקתו של בית משפט נכבד זה לאורך השנים, גם פרסום קריאה לחרם יוכל להיכנס בגדר המקרים הקיצוניים והחריגים שבהתקיימותם ניתן יהיה להתחשב בשיקול "חיצוני" לעניין הענקת פרס ישראל; תוך שבהקשר זה יש לבחון את נסיבות המקרה הספציפיות, ובהן חומרת הדברים, עדכניותם, תכיפותם, וכיו"ב.

71. היועץ המשפטי לממשלה משתית את עמדתו על שני נדבכים, בהצטרבם: (א) על כך שבית משפט נכבד זה הכיר עקרונית בפסיקתו בעניין פרס ישראל, כפי שפורטה לעיל, בכך שייכתן שיהיו מקרים, קיצוניים וחריגים אמנם, שבהם יהיו נסיבות "חיצוניות" לפרס ישראל אשר הן חמורות עד כי בעטיין ניתן יהיה, בזהירות המתחייבת, לאור חומרת הדברים, להביאן בחשבון לעניין הענקת פרס ישראל; (ב) החומרה המיוחדת לקריאה לחרם, שעליה ניתן ללמוד מהקשרים מסויימים, אחרים, בחקיקה ובהמשך לכך בפסיקתו של בית משפט נכבד זה, שבהם הדין הישראלי קובע כי לקריאה לחרם על מדינת ישראל, כהגדרתה שם, עשויות להיות השלכות מסויימות (ובהן אפשרות לאי-הענקת הטבות מינהליות ספציפיות ולסעד אזרחי-נזיקי אם נגרם נזק, בכפוף לאמור בחקיקה ובפסיקה בעניין), וזאת בצירוף ובהינתן העובדה שפרס ישראל הוא פרס המוענק על ידי המדינה (והוא הפרס הנחשב ביותר), על המשמעות הסמלית המיוחדת שגם כרוכה בו בשל כך.

כך, לגבי המשמעויות שעשויות להיוודע לקריאה לחרם, קיבל הדבר ביטוי בחוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם, התשע"א–2011 (הידוע גם כ"חוק החרם"), לעניין עוולה נזיקית ולעניין קבלת הטבות מינהליות מסויימות כפי שפורטו בחוק, אשר בו הוגדר (בסעיף 1 לחוק) "חרם על מדינת ישראל" כ"הימנעות במתכוון מקשר כלכלי, תרבותי או אקדמי עם אדם או עם גורם אחר, רק מחמת זיקתו למדינת ישראל, מוסד ממוסדותיה או אזור הנמצא בשליטתה, שיש בה כדי לפגוע בו פגיעה כלכלית, תרבותית או אקדמית"; וכן בדברים שנאמרו מפי שופטים של בית משפט נכבד זה בפסק הדין שבו נידונה חוקתיותו של החוק, לגבי אופיה של קריאה לחרם – בג"ץ 5239/11 אבנרי נ' הכנסת (15.4.15). וראו למשל דברי כבוד השופט עמית בפסקה 12 לחוות דעתו בפסק הדין, שם נכתב, גם באופן ספציפי לגבי חרם אקדמי, כי "החרם הוא כלי יוצא דופן בארגז הכלים של חופש הביטוי. החרם נועד לכפות שינויים באופן פוגעני. במקום להתעמת ולהתאמת עם דעות סותרות, מטרתו של החרם היא אמנם לפעול כנגד מדיניות מסויימת אך החרם עושה זאת בדרך של השתקת הדעות האחרות, אם בדרך כלכלית ואם בדרך של נידוי תרבותי ואקדמי. במקום לכבד את דעות האחר ולתת להן את מקומן בשוק החפשי של הדעות, הקורא לחרם נוטל מבעל הדעה השונה את הלגיטימציה, ומוציא אותו אל מחוץ למחנה. [...]".

כן קיבל הדבר ביטוי בסעיף 2(ד) לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב–1952, בעניין אי-מתן אשרה או רישיון ישיבה בישראל, לאדם שאינו אזרח ישראלי או בעל רישיון לישיבת קבע

במדינת ישראל, בנסיבות מסויימות של קריאה להטלת חרם על מדינת ישראל כהגדרתו ב"חוק החרם". עוד קיבל הדבר ביטוי בכלל מכללי האתיקה של חברי הכנסת, בעניין אישור ועדת האתיקה נסיעה של חבר כנסת לחו"ל במימון ארגון או גוף שפירסם ביוזעין קריאה פומבית להטלת חרם על מדינת ישראל כהגדרתו בחוק החרם, עניין שנידון לא מזמן בפסק הדין בבג"ץ 3201/18 **ח"כ ג'בארין נ' ועדת האתיקה של הכנסת** (22.6.21), בו נכתב בין היתר, בהקשר שם של מימון נסיעה של חבר כנסת לחו"ל, כי מימון נסיעה כזו על ידי ארגון הקורא להטלת חרם על ישראל "כולל חרם אקדמי ותרבותי היא מוקשית. המשמעות המיידית והישירה של חרם כזה הוא מניעת חופש הביטוי של אחרים בדרך של השתקתם" (פיסקה 3 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית).

72. יובהר, כי עמדת היועץ המשפטי לממשלה אינה שחיקוקים אלה, והפסיקה בנוגע להם, הם החלים באופן ישיר על סוגיית פרס ישראל ועל שאלת אפשרות ההתחשבות בשיקולים "חיצוניים" לעניין הענקת פרס ישראל (וכן יצוין שאף לגבי המאטריה שהחקיקה והפסיקה האלה כן חלות לגביה, נקבעו בדברי החקיקה ובפסיקה איזונים שונים שיש בהם לגדר ולתחם את הדברים).

המסגרת הנורמטיבית שחלה על אלה, קרי על סוגיית פרס ישראל ושאלת אפשרות ההתחשבות בשיקולים "חיצוניים" לעניין הענקת פרס ישראל, היא המסגרת הנורמטיבית הספציפית אשר חלה בעניין, קרי זו שהותוותה בתקנון פרסי ישראל ובפסיקתו של בית משפט נכבד זה בעניין, כפי שפורטה לעיל – תוך שלעמדת היועץ המשפטי לממשלה, יש בדברים האמורים לעיל לגבי קריאה לחרם כדי לסייע ללמד על כך שבנסיבות מסויימות, קריאה לחרם עשויה להיכנס בגדר המקרים הקיצוניים והחריגים שעליהם דיברה באופן עקרוני פסיקתו של בית משפט נכבד זה בעניין פרס ישראל.

73. לסיכום נקודה זו, צירוף שני הנדבכים שלעיל, בדבר פסיקתו של בית המשפט הנכבד בעניין פרס ישראל ובדבר החומרה המיוחדת לקריאה לחרם כפי שהדבר מוצא את ביטויו בהקשרים אחרים בדין הישראלי, מוביל, לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, למסקנה שעקרונית, לא מן הנמנע שבנסיבות **מסוימות**, קריאה לחרם עשויה להיות שיקול שניתן יהיה להתחשב בו לעניין הענקת פרס ישראל, תוך שבהקשר זה יש לבחון את נסיבות המקרה הספציפיות, ובהן חומרת הדברים, עדכניותם, תכיפותם, וכיו"ב.

74. לאחר ניתוח זה, כפי שהובא בהודעה במסגרת העתירה הקודמת, קבע היועץ המשפטי לממשלה כי העניין שלפנינו, בהינתן התשתית שבבסיסו ונסיבותיו, כפי שיפורטו, אינו יכול להיחשב למקרה הבא בגדרם של אותם מקרים קיצוניים וקשים שבהם תיתכן התחשבות בשיקול "חיצוני" לעניין אי-הענקת פרס ישראל.

75. על הפסיקה הענפה של בית משפט נכבד זה בעניין פרס ישראל, כפי שפורטה לעיל, נוסף ביום 12.8.21 פסק דינו של בית משפט נכבד זה בעתירה הקודמת, בעניין הענקת פרס ישראל לפרופ' גולדרייך.

76. בפסק דינו בעתירה הקודמת חזר ועמד בית המשפט הנכבד על כך שפסיקתו הענפה והמושרשת של בית המשפט הנכבד לאורך השנים, העומדת על מכונה, קובעת כי בהינתן מהותו המקצועית-מדעית המובהקת של הפרס, הא-פוליטיות שלו והרצון למנוע פוליטיזציה של הפרס, שיקול הדעת של שר החינוך בהחלטתו האם לאשר המלצה של ועדת שופטים הוא צר ביותר, בהיקפו ובאופיו, ותחום ככלל למישור ההליכי.

כך, קבע כבוד השופט עמית כי לעניין הענקת פרס ישראל, "מקצועיות ומצינות – זו נקודת המוצא וזו גם נקודת הסיום" (פיסקה 14 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית; ההדגשה לא במקור). כן ציין כבוד השופט עמית, בהתייחס להחלטתה של ועדת השופטים להענקת הפרס בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב בענייננו, כי "רק המומחים לדבר, הם שיכולים להבין, לבחון ולהעריך מי ראוי לפרס שניתן על הישגים מקצועיים טהורים בתחום הרלוונטי" (פיסקה 12), וכי "לכך השלכה על היקף שיקול דעתו של שר החינוך, ועל מידת התערבותו של בית המשפט בשיקול דעתו. במצב הדברים הרגיל בית המשפט יימנע מלהתערב בשיקול הדעת של הרשות המבצעת אלא אם נפל בה אחד או יותר מהמריעין בישין של המשפט המינהלי, כגון אי סבירות, העדר מידתיות, הפרה של כללי הצדק הטבעי, הפליה, שרירות, חריגה מסמכות וכיו"ב. לא כך כאשר בפרס ישראל עסקינן. שיקול דעתו של שר החינוך בבואו לאשר את החלטת ועדת הפרס, מצומצם מלכתחילה" (פיסקה 13; ההדגשה לא במקור).

בהמשך לכך (בפיסקה 13) ציטט כבוד השופט עמית בהרחבה מעניין תומרקין שהובא גם לעיל, ובכלל זה הדגיש את האמור שם כי "ניתן לומר כי החלטתה [של ועדת השופטים; הח"מ] כמעט חסינה מפני התערבות, בין מצדו של שר החינוך ובין מצדו של בית-המשפט", וכי "סמכות האישור הנתונה בידי שר החינוך נועדה לאפשר לו לפקח על תקינות פעילותן של ועדת השופטים לפרס ישראל, ואין סמכות זו מתירה לשר להתערב בהכרעותיהן ובהערכותיהן של הוועדות לגופן מטוב ועד רע [...] הפיקוח שבידי שר החינוך לקיים מוגבל לפן הארגוני-ממוני של פעולת הוועדה וכן לבחינה אם הדיונים שהתקיימו לפניו ותהליך קבלת ההחלטה על-ידיה עולים בקנה אחד עם הוראות התקנון, ואף עומדים במבחני התקינות המינהלית של המשפט הציבורי" (ההדגשות בחוות דעתו של כבוד השופט עמית במקור).

כבוד השופט עמית סיכם נקודה זו בקובעו כי "הנה כי כן, בניגוד להחלטות מינהליות רגילות של הרשות המבצעת, אישורו של שר החינוך את המלצת ועדת השופטים לא נועד לקיים ביקורת לגופה של החלטה, אלא בחינה אם החלטת ועדת השופטים התקבלה

בהתאם למבחני המשפט המינהלי, כגון, אם מי מחברי הוועדה לא נגוע בניגוד עניינים וכי"ב" (פיסקה 14; ההדגשה לא במקור).

כן ציין כבוד השופט עמית בהקשר זה כי "פרס ישראל נושא אופי ממלכתי, מקצועי וא-פוליטי. מהפסיקה שהובאה דלעיל נמצאנו למדים כי החלטת ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל לפלוני "כמעט חסינה מפני התערבות מהותית בשיקוליה מצדו של שר החינוך, ואף מפני ביקורת שיפוטית" (דברי השופט מצא בעניין תומרקין). שיקול הדעת המוקנה לשר החינוך ביחס להמלצת ועדת השופטים תחום ומוגדר היטב, ומוגבל למקרים שבהם נמצא פגם בהליכי עבודת הוועדה או בנסיבות קיצוניות שלטעמי אינן מתקיימות במקרה דנן" (פיסקה 21; ההדגשות במקור). וכן הוסיף כבוד השופט עמית, כי מפסיקתו הענפה של בית משפט נכבד זה בנושא "ניתן לחלץ אמירה ברורה וחד-משמעית ולפיה יש להבחין בין דעותיו האישיות של מקבל הפרס, גם אם מקוממות וקיצוניות ושנויות במחלוקת, לבין הנושא המקצועי המסור לוועדת הפרס" (פיסקה 21).

גם כבוד השופט סולברג עמד על הדברים בהקשר זה, בציינו כי "פרס ישראל מוענק בראש ובראשונה כאות ומופת להצטיינותו ולתרומתו המקצועית של מי שנבחר לזכות בו; לא בכדי ועדה מקצועית יושבת על המדוכה, וממליצה על הזוכים. חייו האישיים והתבטאויותיו הפרטיות של הזוכה, הרי הם שיקולים 'חיצוניים', ועל פני הדברים, הם זרים להחלטה זו. הצטיינות ומקצועיות, עשויות להימצא אצל מי שדעותיו האישיות נטועות בלב הקונצנזוס הישראלי, ובאותה מידה גם אצל מי שדעותיו קיצוניות. אלה כמו אלה, עשויים להימצא ראויים לעטרה נכבדה זו – פרס ישראל – אם הצטיינותם ותרומתם המקצועית רמה ומוכחת" (פיסקה 2 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג; ההדגשה במקור).

כן הוסיף כבוד השופט סולברג כי "ניכר אפוא, כי השיקול המרכזי והעיקרי בבחירת זוכה, נוגע למידת הצטיינותו ותרומתו המקצועית בקשר עם התחומים והעניינים שפורטו בתקנון; בעוד שאישיותו המלבבת או נועם הליכותיו – אינם עומדים למבחן. כאמור, טעמים כבדי-משקל עומדים ביסוד קביעה זו, בהם רצון למנוע פוליטיזציה של הפרס, מתוך הבנה כי גלישה מן התחום המקצועי אל זה האישי, אשר מעצם טיבו וטבעו עמום יותר, יכול שיהיה כחומר ביד היוצר" (פיסקה 3). כמו כן הביא גם כבוד השופט סולברג (בפיסקה 10) מדבריו של כבוד השופט (כתוארו אז) מצא בעניין תומרקין ובהם שהחלטתה של ועדת השופטים "כמעט חסינה מפני התערבות מהותית בשיקוליה מצדו של שר החינוך".

כבוד השופטת וילנר התייחסה אף היא להיבט זה של הדברים, בציינה כי "לא אחת עמד בית משפט זה על שיקול הדעת הרחב הנתון לחברי ועדת פרס ישראל בתחום מקצועי זה או אחר, וכפועל יוצא מכך – אף על הצמצום המתחייב בשיקול דעתו של שר החינוך בהחלטה אם לאשר את המלצות הוועדה, אם לדחותן. בתוך כך, נקבע כי נקודת המוצא היא שחברי ועדת הפרס הם אנשי מקצוע המומחים בתחומם, ולכן אוזחים ביתרון ניכר, כמעט מכריע, בכל הנוגע לבחירת המועמד הראוי ביותר לקבלת פרס ישראל בשל כישוריו, תרומתו והישגיו המקצועיים. על רקע זה, הוטעם כי "בכל הנוגע למהות השיקולים שעל

יסודם מחליטה ועדת שופטים להעניק את פרס ישראל בתחום פלוני לפלוני, נתונה לוועדה אוטונומיה מוחלטת, ואין שר החינוך רשאי להתערב בהכרעה ובשיקולים שעליהם ביססה הוועדה את החלטתה" (ראו: בג"ץ 2769/04 יהלום נ' שרת החינוך והתרבות, פ"ד נח(4) 823, 838 (2004); ההדגשה הוספה, י.ו.; וכן ראו: סעיף א לתקנון פרס ישראל). בהתאם לכך, נקבע עוד כי הסמכות הנתונה לשר החינוך ביחס להחלטות הוועדה תחומה אך לפיקוח על פגמים דינויים-ארגוניים, כגון פגמים שנפלו בקיום הוראות התקנון, מבחני התקינות המינהלית, כללי ההימנעות מניגוד עניינים וכיוצא באלה (ראו: עניין יהלום, שם). (פיסקה 2 לחוות דעתה של כבוד השופטת וילנר; ההדגשה שבקו תחתי – לא במקור).

77. עוד חזר וקבע בית המשפט הנכבד בפסק דינו בעתירה הקודמת כי על פי פסיקתו של בית משפט נכבד זה, התחשבות בשיקול "חיצוני" לעניין הענקת פרס ישראל תיתכן רק במקרי-קצה יוצאי דופן, חריגים שבחריגים, נדירים וקיצוניים.

כך, קבע כבוד השופט עמית כי "התחשבות בשיקולים חיצוניים בבחירה בזוכה בפרס ישראל שמורה לנסיבות קיצוניות וחריגות במיוחד" (פיסקה 23 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית), ולגבי אלה, קבע כי "מהם אותם מקרים חריגים וקיצוניים? ככל שאנו נדרשים ליתן בהם סימנים, נביא לדוגמה מועמד שמעל ראשו תלוי כתב אישום על מעשים פליליים חמורים, או מעשים והתבטאויות מאלו המפורטים בסעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת, על פי הפסיקה שפירשה ויישמה חוק זה: שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית; הסתה לגזענות; תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור נגד מדינת ישראל (וראו עניין שטרנהל, בפסקה 10)" (פיסקה 17 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית; ההדגשה במקור).

כך, קבע כבוד השופט סולברג כי "כפי שציין חברי השופט עמית, ובהתאם להלכה הפסוקה, ועדת הפרס, כמוה גם שר החינוך, רשאים לשקול, במקרים החריגים המתאימים, גם שיקולים 'חיצוניים' שאינם נוגעים למידת המצוינות של מקבל הפרס. כך למשל, אם נמצא כי המועמד עשה שימוש בביטויים גזעניים קשים כלפי אדם או ציבור מסוים, אם נקט ביזוי קשה כלפי אלה, או אם שלל את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, הסית לגזענות ולאלימות, או תמך במאבק מזוין נגד המדינה. אין זו רשימה 'סגורה'." (פיסקה 4 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג; ההדגשה במקור).

כן עמד כבוד השופט סולברג על כך שהמקרים בהם ניתן לשקול שיקולים "חיצוניים" הם "מקרי-קצה חריגים" (פיסקה 8; ההדגשה לא במקור).

כך, קבעה כבוד השופטת וילנר, לאחר שעמדה על הכלל בדבר מתחם ואופי שיקול הדעת הצר ביותר המוקנה לשר החינוך לעניין אישור המלצתה של ועדת השופטים, על כך ש"אין לשלול את האפשרות כי בבחינת מועמדותו של אדם לפרס ישראל, יינתן לעתים משקל אף לשיקולים "חיצוניים" – חברתיים-ערכיים, שהם בעלי משקל ניכר ויוצא דופן בחריגותו"

(פיסקה 4 לחוות דעתה של כבוד השופטת וילנר; ההדגשה לא במקור). בהמשך לכך קבעה כבוד השופטת וילנר (בפיסקה 5) כי "בבחינת מועמדותו של אדם לזכייה בפרס ישראל, הכלל הוא כי יישקלו אך תרומתו וסגולותיו המקצועיות של המועמד בתחום שלגביו עתיד להינתן הפרס" (ההדגשות במקור), וכי "מתן משקל לשיקולים "חיצוניים", כגון סוגיות חברתיות-ערכיות אשר אינן נוגעות לעשייתו המקצועית של המועמד לפרס ישראל, הוא אך בבחינת חריג שבחריג לכלל המתואר, אשר שמור למקרים נדירים וקיצוניים ביותר" (ההדגשה שבקו תחתי – לא במקור). ובהמשך, שוב ציינה כבוד השופטת וילנר לגבי האפשרות להתחשב בשיקולים חיצוניים כי "על-פי פסיקתו של בית משפט זה, יש לשמרם אך למקרים חריגים ונדירים במיוחד" (פיסקה 7; ההדגשה לא במקור).

78. כמו כן קבע בית המשפט הנכבד בפסק הדין בעתירה הקודמת, וגם בכך קיבל את עמדת היועץ המשפטי לממשלה, כי אין כל מקום לדרך בחינת הדברים כפי שהוצגה בהחלטתו של שר החינוך (דאז), כאמור לעיל, בדבר בחינה "דו-שלבית", מקצועית של הוועדה ולאחריה "ערכית" על פי ה"תרומה למדינה" בראיית שר החינוך, וכי דרך הבחינה היא זו שקיבלה ביטוי בפסיקתו של בית משפט נכבד זה, כמפורט לעיל.

כך, קבע כבוד השופט עמית כי "ועדת השופטים החליטה להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך על הישגיו המקצועיים, על עשייתו האקדמית העשירה והמוערכת ועל הישגיו המוערכים בארץ ובעולם. החלטתו של שר החינוך חורגת מאמות המידה שהותוו בפסיקה העניפה שנזכרה לעיל וממכלול ההסדרים הנוגעים לפרס ישראל. לא על שר החינוך המלאכה לבחון את ה"תרומה למדינה" של המועמד באשר שיקולים אלה חורגים מתקנון פרס ישראל, מההלכה הפסוקה, ומהפרקטיקה הנוהגת מזה שנים רבות. התרומה של המועמד לתחום עיסוקו מסורה לוועדת השופטים" (פיסקה 23 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית).

כך, קבע כבוד השופט סולברג כי "דומני, בהתייחס לעמדת השר, כי "טענו חטין, והודה לו בשעורים" (משנה, שבועות ו, ג). בעוד שהיועץ המשפטי לממשלה בחן את העניין כנדרש, בהתאם להלכה הפסוקה, שלפיה רק במקרים חריגים וקיצוניים ניתן יהיה לשקול אותם שיקולים 'חיצוניים', שאינם נוגעים למידת תרומתו ומקצועיותו של הזוכה; בחר השר לפעול בדרך שאינה עולה בקנה אחד עם ההלכה הפסוקה. במסגרת החלטתו הפך החריג לכלל, הוא החיל הליך דו-שלבי על בחירת הזוכה – שלב מקצועי ושלב ערכי – תוך מתן משקל רב לשיקול הערכי. דומה אפוא, כי תשובתו של שר החינוך לשאלה שהעלינו קודם לכן, אינה ממין העניין. השאלה איננה האם ראוי להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך, אלא, כפי שפורט לעיל, האם מעשהו זה של פרופ' גולדרייך – חתימתו על העצומה משנת 2021 – הוא כה מקומם, עד כי הוא בא בקהל אותם מקרי-קצה חריגים, המאפשרים לשקול אותו כשיקול 'חיצוני'" (פיסקה 8 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג; ההדגשות במקור).

כך, קבעה כבוד השופטת וילנר (בפיסקה 6 לחוות דעתה) לגבי האמור בהחלטת שר החינוך (דאז) כי הדבר מעלה ש"הפך השר את היוצרות, משל היה החריג לאחד מרכיבי הכלל ממש" (ההדגשות במקור), וכי "הקורא בהחלטת שר החינוך עשוי לטעות ולחשוב כי חרף

פסיקותיו המפורשות של בית משפט זה, שיקולים חברתיים-ערכיים אשר עניינם ב"תרומה למדינת ישראל", כלשון השר, משמשים כחלק בלתי נפרד מן השיקולים אשר יש לבחון בטרם הכרזה על הזוכה בפרס. זאת, אף תוך מתן משקל שווה ערך (אם לא למעלה מכך) לשיקולים "חיצוניים" אלה, לצד השיקולים המקצועיים הנבחנים על-ידי חברי ועדת הפרס. בתוך כך, אף הרחיב שר החינוך את שיקול הדעת הנתון לו בפיקוח על החלטות הוועדה, ואשר צומצם בפסיקה לכדי פגמים דיוניים-ארגוניים בלבד, ולמעשה הפך עצמו לגורם נוסף השוקל באופן מובחן, לעתים דה-נובו ממש, את עמידתו של מועמד לפרס ב"תנאי התרומה למדינת ישראל" (ההדגשה במקור).

79. על יסוד כל האמור החליט בית המשפט הנכבד בפסק דינו בעתירה הקודמת, פה אחד, **לבטל את החלטתו של שר החינוך (דאז) לדחות את המלצתה של ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה**, חקר מדעי המחשב לפרופ' גולדרייך, משהחלטה אינה עולה בקנה אחד עם אמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא.

80. כמו כן יצוין, כי בית המשפט הנכבד היה נכון לקבל את עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה כי באופן עקרוני, בנסיבות מסוימות, בתוך המסגרת שצוינה בפסיקתו של בית המשפט הנכבד, גם פרסום קריאה לחרם יוכל להיכנס בגדר המקרים הקיצוניים והחריגים שבהתקיימותם ניתן יהיה להתחשב בשיקול חיצוני מעין זה להענקת פרס ישראל, תוך שבהקשר זה ציין כזכור היועץ המשפטי לממשלה כי יש לבחון את נסיבות המקרה הספציפיות, ובהן חומרת הדברים, עדכניותם, תכיפותם, וכיו"ב.

כך, כבוד השופט עמית ציין כי "אני נכון להניח כי קריאה לחרם על מדינת ישראל או לחרם על האקדמיה במדינת ישראל, במיוחד מפיו של מי שיוקרתו והישגיו צמחו לו בערוגות האקדמיה בישראל, עשויה להיכנס לגדר המקרים הקיצוניים והחריגים של התחשבות בשיקול "חיצוני". זאת, מאחר שקשה להלום כי איש אקדמיה ישראלי, שפועל במסגרת האקדמיה הישראלית והנה מחסותה, ישתתף בקריאה לחרם על האקדמיה בישראל. מצב מעין זה הוא בבחינת אבסורד שקשה להעלותו על הדעת" (פיסקה 20 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית); תוך שיוער לשלמות התמונה כי בהמשך לכך באותה פסקה ציין כבוד השופט עמית כי "ברם, פרופ' גולדרייך הצהיר וחזר ובהיר כי אינו תומך בתנועת ה-BDS" וחזר ופירט את אמירותיו של פרופ' גולדרייך כי אינו תומך בתנועת ה-BDS וכי הוא חש גאוה לקבל את פרס ישראל.

כך, קבע כבוד השופט סולברג כי "מקובלת עלי עמדת היועץ המשפטי לממשלה, כי גם קריאה לחרם על ישראל, באחת מן הדרכים הנזכרות בחוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם, התשע"א-2011 (להלן: **חוק החרם**) עשויה להיות נסיבה רלבנטית, הראויה לבחינה במסגרת אותם שיקולים 'חיצוניים'" (פיסקה 4 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג; ההדגשה במקור). בנוסף עמד כבוד השופט סולברג, בהתייחס לדבריו של כבוד השופט עמית על קריאה לחרם על המדינה או על האקדמיה הישראלית, על כך שלעמדתו-שלו, "גם חרם כלפי אדם מסוים, או כלפי מוסד מסוים, עשוי לעלות כדי מקרה חריג, שיש

בכוחו לאפשר התחשבות בשיקולים 'חיצוניים' (פיסקה 5), ובהקשר זה הביא כבוד השופט סולברג את הגדרת "חרם על מדינת ישראל" הקבועה בחוק החרם וציין כי "מלשון הסעיף עולה בבירור, כי חרם-הוא-חרם; בין אם הוא מופנה כלפי קהל עם ועדה, בין אם הוא מופנה כלפי יחידים; בין אם הוא מופנה כלפי האקדמיה בישראל, בין אם הוא מופנה 'רק' כלפי אוניברסיטת אריאל" (פיסקה 5).

כך, כבוד השופטת וילנר ציינה כי "בשולי הדברים, אך לא בשולי חשיבותם, ראיתי להוסיף ולהעיר כי אף אני מצטרפת לעמדת היועץ המשפטי לממשלה אשר ראה בחומרה רבה את התבטאויותיו של פרופ' גולדרייך, כמו גם לעמדתו לפיה לא מן הנמנע כי קריאה לחרם על ישראל, באחת מן הדרכים הנזכרות בחוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם, התשע"א-2011 (להלן: **חוק החרם**) עשויה, במקרים המתאימים, להיות נסיבה "חיצונית" רלוונטית, אשר תישקל בבחינת זכאותו של מועמד לפרס ישראל. בתוך כך, כפי שהדגיש חברי השופט **סולברג**, אף קריאה לחרם על מוסד אקדמי יחיד (ובכלל זה על אוניברסיטת אריאל) עשויה לשמש כשיקול כאמור, וזאת, בין היתר, אף לאור הגדרתו המפורשת של המונח "חרם על מדינת ישראל" שבסעיף 1 לחוק החרם" (פיסקה 12 לחוות דעתה של כבוד השופטת וילנר; ההדגשות במקור).

81. כן יצוין, כי עוד חזר ועמד בית המשפט הנכבד בפסק דינו בעתירה הקודמת על **שנקבע גם בפסיקה בנושא לאורך השנים, על המשקל שיש לתת גם לחשיבותו של חופש הביטוי בהקשר זה.**

כך, ציין כבוד השופט עמית כי "לצד ההפרדה העניינית בין שיקולים מקצועיים לבין התבטאויות שאינן נוגעות לתחום המקצועי, ניתן בפסיקה משקל לחופש הביטוי. במדינות דמוקרטיות, חופש הביטוי והחופש האקדמי הולכים שלובי זרוע" (פיסקה 15 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית), ובהמשך לכך באותה פסקה הביא כבוד השופט עמית מהדברים שנאמרו בהקשר זה בעניין **שטרנהל** והובאו גם לעיל, שבהמשך להם ציין כבוד השופט עמית כי "ומכאן שגם התבטאויות שהן "צורמות, בוטות ועולבות בציבור שלם" (עניין **אריאל**, פסקה 10), נדחות מפני יוקרתו המקצועית של פרס ישראל והפגיעה בחופש הביטוי" (ההדגשה במקור).

כן קבע כבוד השופט עמית בהקשר זה כי "בית המשפט חזר והדגיש בעניין **שטרנהל** כי להתבטאויות של מועמדים לפרס ישראל בנושאים שאינם נוגעים לתחום המקצועי שבגינן הם זוכים בפרס, אין מקום במערך השיקולים שעל ועדות הפרס לשקול, וכפי שאמר המשורר, "אז למה לי פוליטיקה עכשיו"? למדינת ישראל, כמדינה שמעודדת מצוינות בתחומי המדע והטכנולוגיה, יש אינטרס מובהק להפריד בין דעות פוליטיות וחברתיות כאלה ואחרות של המועמד, לבין הערכה אקדמית של יכולותיו המקצועיות ותרומו המקצועיות בתחומן. זו הסיבה בגינה ועדות מומחים מהשורה הראשונה בתחום הרלוונטי הן שממליצות על המועמד לפרס וכאמור, זו הפעם הראשונה בהיסטוריה של פרסי ישראל, ששר חינוך לא אישר המלצה של ועדת שופטים מקצועית" (פיסקה 16; ההדגשות שבקו

תחתי – לא במקור). כן קבע כבוד השופט עמית בהקשר זה כי "במסגרת בחינת התבטאויותיו של פרופ' גולדרייך יש לזכור כי חופש הביטוי הוא אחד השיקולים שנלקחו בחשבון בפסיקה בנושא פרס ישראל, והדברים נכונים במיוחד כאשר בביטוי פוליטי עסקינן" (פיסקה 20).

כך, עמדה כבוד השופטת וילנר על כך שבפסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא "הודגש כי ככלל, אין מקום לשלול את הזכייה בפרס ישראל מאדם אשר נמצא ראוי לו מחמת עשייתו המקצועית, אך בשל התבטאויות שנויות במחלוקת שאינן נוגעות לעשייתו זו. זאת, הן מאחר שהתבטאויות מעין אלה חורגות מן המסגרת המקצועית העומדת לבחינתה של ועדת הפרס, והן מחמת החשש לפגיעה בחופש הביטוי של מועמדים לפרס ישראל – הכולל גם את זכותם להביע עמדות חריגות ואף מכעיסות בעיני הציבור או חלקים ממנו" (פיסקה 3 לחוות דעתה של כבוד השופטת וילנר).

82. לגבי המסקנה האופרטיבית, כבוד השופטים נחלקו ביניהם.

כבוד השופט עמית סבר, כפי שהתבקש בעתירה וכפי שהיתה גם עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה – אשר השופט עמית קבע כי היא "ראויה ומקובלת עלי" (פיסקה 8 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית) – כי יש להורות על הענקת הפרס לפרופ' גולדרייך, כפי שהמליצה ועדת השופטים המקצועית.

כבוד השופט עמית קבע, בין היתר (בפיסקה 19 לחוות דעתו), ולאחר שסקר את הפרסומים השונים שעליהם נסמך שר החינוך (דאז) בהחלטתו, כי "לגישת היועץ המשפטי לממשלה, המקובלת עלי, אין במכתבים או בעצומות שנסקרו לעיל, חלקם לפני שנים ארוכות, כדי לגבש עילה שלא לאשר את המלצת ועדת השופטים להעניק לפרופ' גולדרייך את פרס ישראל", וכי "חלוף הזמן מאז פורסמו מרבית המכתבים או העצומות, בצירוף הצהרתו הנוכחית של פרופ' גולדרייך כי אינו תומך ב-BDS כפי שיפורט להלן, מביאים למסקנה כי לא מתקיימות נסיבות קיצוניות שבהן תיתכן התחשבות חריגה בשיקול חיצוני לצורך הענקת פרס ישראל" (פיסקה 19). כן עמד כבוד השופט עמית בהקשר זה גם על כך ש"במסגרת בחינת התבטאויותיו של פרופ' גולדרייך יש לזכור כי חופש הביטוי הוא אחד השיקולים שנלקחו בחשבון בפסיקה בנושא פרס ישראל, והדברים נכונים במיוחד כאשר בביטוי פוליטי עסקינן" (פיסקה 20), וש"הנסיבות דנן רחוקות מהנסיבות הקיצוניות והקשות שבהן תיתכן התחשבות, חריגה כשלעצמה, בשיקולים חיצוניים" (פיסקה 25; ההדגשה במקור).

כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר קבעו גם הם כי אכן, משר החינוך (דאז) קיבל החלטה שלא על פי אמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית המשפט העליון בנושא, באפשרותו של בית המשפט להורות על הענקת הפרס (ראו פיסקה 9 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג; פיסקה 9 לחוות דעתה של כבוד השופטת וילנר).

עם זאת, ולעומת כבוד השופט עמית, קבעו כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר כי מששר החינוך (דאז) לא הפעיל את שיקול דעתו באופן התואם את אמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית המשפט העליון בנושא, כמפורט לעיל, נכון וראוי להחזיר את העניין להחלטתה של שרת החינוך הנוכחית – **שמסרה כזכור כי לא מצאה לנכון להידרש לעניין זה משהתקבלה בו החלטה על ידי קודמה** – כדי שזו תידרש לעניין ותקבל החלטה (ראו פסקאות 9 ו-11 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג; פסקאות 1 ו-8 ו-11 לחוות דעתה של כבוד השופטת וילנר; וכן ראו התייחסותו של כבוד השופט עמית לכך, בפסקה 25 לחוות דעתו).

וזאת, תוך שכבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר תוחמים בפסק הדין את בחינת הדברים על ידי השרה לפרסום אחד בלבד מתוך הפרסומים המדוברים, הוא המכתב/עצומה בעניין אוניברסיטת אריאל משנת 2021, ולכך שעל שרת החינוך לבחון האם ניתן על יסוד פרסום בודד זה שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים, תוך שבחינת העניין צריכה להיעשות לאור אמות המידה המחמירות שפורטו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא לאורך השנים, אשר לפיה תיתכן התחשבות בשיקול "חיצוני" לעניין הענקת פרס ישראל רק בנסיבות חריגות ויוצאות דופן ביותר, כמפורט לעיל.

כך, קבע כבוד השופט סולברג, לאחר שסקר את הפרסומים השונים, כי "נראה אפוא, כי הקושי העיקרי שנותר לפנינו נוגע לפעולתו האחרונה של פרופ' גולדרייך – חתימתו על עצומה בראשית שנת 2021 (העצומה מתוארכת לחודש מרץ 2021, אך פרופ' גולדרייך טוען כי חתם עליה בחודש ינואר 2021), שבה נכתב כי האיחוד האירופי נותן לגיטימציה למוסדות אקדמיים ישראלים, הפועלים בתחומי איר"ש, בכך ששיתף את אוניברסיטת אריאל בתוכנית מחקר במימונו, בניגוד לכללים שקבע האיחוד האירופי עצמו בעניין זה" (פסקה 7 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג).

ובהמשך (בפסקה 8), מציין כבוד השופט סולברג כי "השאלה שלפנינו היא אפוא, האם די בחתימה על עצומה זו כדי להביא את העניין דנן בקהל אותם מקרי-קצה חריגים, אשר לגביהם נפסק כי ניתן לשקול בגדרם גם שיקולים 'חיצוניים', שאינם נוגעים במישרין לאיכותו המקצועית של הזוכה" (ההדגשה לא במקור), וכי "השאלה איננה האם ראוי להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך, אלא, כפי שפורט לעיל, האם מעשהו זה של פרופ' גולדרייך – חתימתו על העצומה משנת 2021 – הוא כה מקומם, עד כי הוא בא בקהל אותם מקרי-קצה חריגים, המאפשרים לשקול אותו כשיקול 'חיצוני'" (ההדגשה לא במקור).

כך, קבעה כבוד השופטת וילנר, לאחר שעמדה כאמור לעיל על כך שבאופן עקרוני קריאה לחרם עשויה, בנסיבות מסוימות, להוות נסיבה "חיצונית" שתיתכן התחשבות בה, כי "ואולם, השאלה העומדת להכרעתה של שרת החינוך היא אם יש בחתימת פרופ' גולדרייך על העצומה בראשית שנת 2021, משום נסיבה חיצונית חריגה ויוצאת דופן שיש בה כדי להצדיק את שלילת הפרס ממנו, חרף הישגיו המקצועיים וטיבו המקצועי המובהק של

הפרס, ולשם כך, כאמור, ראינו להשיב אליה את הנושא למתן החלטה חדשה" (פיסקה 12 לחוות דעתה של כבוד השופטת וילנר; ההדגשות שבקו תחתי – לא במקור).

יישום הדברים בענייננו

83. בית המשפט הנכבד ביטל אפוא (פה אחד) את החלטתו של שר החינוך (דאז), ובמישור האופרטיבי החזיר (ברוב דעות כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר וכנגד דעתו החולקת לעניין זה של כבוד השופט עמית) את ההחלטה לפתחה של שרת החינוך הנוכחית.

זאת, תוך שהדבר נעשה על רקע הדגשתם של כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר כי הסוגיה מוחזרת לפתחה של שרת החינוך על רקע קביעתם שבהחלטת שר החינוך (דאז) נותחו הדברים באופן שאינו תואם את אמות המידה שנקבעו לעניין בפסיקתו של בית משפט נכבד זה – וזאת, יוזכר, גם על רקע העובדה שבינתיים נכנסה לתפקידה שרת חינוך חדשה, אשר אז מסרה כי לא מצאה לנכון להידרש לעניין. והכל, תוך שכבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר קובעים כי השאלה הניצבת לפתחה של שרת החינוך, בבואה להחליט בעניין, היא האם על יסוד חתימתו של פרופ' גולדרייך על הפרסום ה**בוודד** של העצומה האמורה מראשית שנת 2021 ניתן לדחות את המלצתה של ועדת השופטים, תוך שהבחינה צריכה להיעשות **לאור אמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה לאורך השנים ובכלל זה בפסק הדין בעתירה הקודמת, ולפיהן התחשבות בשיקולים חיצוניים לעניין הענקת הפרס תיתכן רק בנסיבות חריגות וקיצוניות.**

84. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, המסגרת המשפטית שלאורה יש לבחון את החלטת שרת החינוך, כפי שגם קבע בית משפט נכבד זה פה אחד בפסק דינו בעתירה הקודמת, היא זו שהותוותה לאורך השנים בפסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא, באשר לאפשרות להתחשב בשיקולים "חיצוניים" לעניין הענקת פרס ישראל.

כמפורט לעיל, הפסיקה עמדה בהקשר זה על אופיו הממלכתי, הא-פוליטי והמקצועי של פרס ישראל, ובהתאם לכך נקבע, כי ככלל אין מקום להתחשבות בשיקולים "חיצוניים" לשאלת הענקת הפרס, תוך שעם זאת הושאר פתח להתחשבות בשיקולים כאלה במקרים קיצוניים וקשים.

לעמדת היועץ המשפטי לממשלה – שכאמור בית המשפט הנכבד בפסק דינו בעתירה הקודמת הביע נכונות לקבלה – באופן עקרוני, בנסיבות מסוימות, בתוך המסגרת שצוינה בפסיקתו של בית משפט נכבד זה, גם פרסום קריאה לחרם יוכל להיכנס בגדר המקרים (הפוטנציאליים) הקיצוניים והחריגים שבהתקיימותם ניתן יהיה להתחשב בשיקול "חיצוני" מעין זה לעניין הענקת פרס ישראל; תוך שבהקשר זה יש לבחון את נסיבות המקרה הספציפיות, ובהן חומרת הדברים, עדכניותם, תכיפותם, וכיו"ב.

אלא שלעמדת היועץ המשפטי לממשלה, העניין שלפנינו, בהינתן התשתית שבבסיסו ונסיבותיו, אינו יכול להיחשב למקרה הבא בגדרם של אותם מקרים קיצוניים וקשים.

על כן, ולנוכח פסיקתו של בית המשפט הנכבד בנושא, לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, החלטת שרת החינוך לדחות את המלצתה של ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' גולדרייך, אינה נתמכת בתשתית הראייתית הדרושה לשם כך בהתאם לאמות המידה המחמירות שקבע בית משפט נכבד זה לעניין התחשבות בשיקולים "חיצוניים". ולפיכך, אינה יכולה אפוא לעמוד מבחינה משפטית, ויש מקום ליתן סעד שיורה על אישור המלצתה של ועדת השופטים כך שפרס ישראל לשנת התשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב יוענק לפרופ' גולדרייך, כפי שקבעה ועדת השופטים המקצועית.

85. כאמור, היועץ המשפטי לממשלה כבר נדרש לעניין במסגרת הליך העתירה הקודמת וקבע – לגבי שורת פרסומים, שאחד מהם היה המכתב/עצומה המדוברת משנת 2021 בעניין אוניברסיטת אריאל – כי לא ניתן על בסיסם שלא לאשר את המלצת ועדת השופטים, ולפיכך שהחלטה שלא לאשר המלצה זו אינה יכולה לעמוד מבחינה משפטית, וזאת גם על יסוד פסיקתו של בית המשפט העליון בנושא. העמדה הזו בוודאי נכונה, ביתר שאת, כאשר מדובר רק בפרסום אחד, בודד, מתוך שורת פרסומים אלה.

המכתב/עצומה המדוברת משנת 2021 (שכאמור לעיל, מצורפת לתגובה זו כנספח מש/6), עוסקת באוניברסיטת אריאל. מדובר בעצומה, שפורסמה באינטרנט, אשר חתומים עליה 522 חותמים, ובהם גם פרופ' גולדרייך. על פי העצומה, כפי שפורסמה באינטרנט, מועדה הוא 23.3.21 (יצוין כי בדיון בעתירה שהתקיים בפני בית משפט נכבד זה ביום 8.4.21 ציין בא-כוחו של פרופ' גולדרייך כי פרופ' גולדרייך חתם עליה במהלך חודש ינואר 2021). בעצומה עומדים החותמים עליה, שהם ככתוב בעצומה אקדמאים וחוקרים ממדינות המשתתפות בתוכניות מחקר אירופיות, על כך שהאיחוד האירופי, על פי הנטען, נותן לגיטימציה למוסדות אקדמיים ישראלים הפועלים בהתנחלויות לא-חוקיות בשטחים, כדברי העצומה, ובכך האיחוד האירופי אינו עומד בכלליו שלו עצמו. וזאת בכך שאוניברסיטת אריאל מעורבת בפרויקטים הקשורים לתוכנית "הורייזן 2020", תוכנית מחקרים במימון האיחוד האירופי. על כן, קוראים חותמי העצומה לאיחוד האירופי שלא לאפשר לתוכניות מחקר הממומנות על ידיה לשתף פעולה עם אוניברסיטת אריאל. בהמשך לכך, גם נקראים מוסדות האיחוד לנקוט צעדים שיבטיחו בקרה אפקטיבית על פרויקטי המחקר המשתתפים בתוכנית.

86. לגבי פרסום זה, המכתב/עצומה בעניין אוניברסיטת ישראל מראשית שנת 2021, שהוא המסמך היחיד שאינו מלפני שנים ארוכות מבין כל המסמכים האמורים שהוצגו לאורך בחינת הדברים, כבר נאמר מצד היועץ המשפטי לממשלה, במסגרת עמדתו בעתירה הקודמת, כי יושם אל לב גם שהמכתב מסב עצמו, ככתוב בו, על טענה שעל האיחוד האירופי לעמוד בכללים שקבע הוא עצמו בעניין, כללים שלמיטב ההבנה אכן חלים מבחינת האיחוד

האירופי ושמדינת ישראל מודעת להם וחרף קיומם התקשרה בעניין מול האיחוד האירופי (תוך שהממשלה קובעת כי אין בכך כדי לפגוע בעמדתה העקרונית של ישראל); מה שדי בו, כפי שכתב בעמדת היועץ המשפטי לממשלה, כדי להדגיש שאין מדובר בנסיבות כאלה מאותן נסיבות קיצוניות וקשות שבהן תיתכן התחשבות – חריגה – בשיקול חיצוני לצורך הענקת פרס ישראל.

87. על דברים אלה, שהיועץ המשפטי לממשלה חוזר עליהם גם כעת, יוסף כי לאחרונה ממש, ביום 5.12.21, הובא לאישורה של ממשלת ישראל, לפני חתימה, הסכם בין ממשלת מדינת ישראל לבין האיחוד האירופי בדבר השתתפותה של מדינת ישראל בתוכנית האיחוד האירופי "הורייזון אירופה – תכנית המסגרת למחקר וחדשנות" – והממשלה אישרה אותו, בהחלטת ממשלה מס' 754 מיום 5.12.21.

בהסכם ישנו סעיף [סעיף 9(8)], הקובע כדלקמן: "בהתאם למדיניות האיחוד האירופי, הסכם זה לא יחול על האזורים הגיאוגרפיים שנכנסו תחת ממשל מדינת ישראל אחרי 5 ביוני 1967. אין לפרש עמדה זו כפוגעת בעמדתה העקרונית של ישראל בעניין זה. בהתאם, הצדדים מסכימים כי יישום הסכם זה יהיה ללא פגיעה במעמדם של אזורים אלה." (ההדגשה לא במקור).

ובדברי ההסבר להצעת ההחלטה לממשלה נכתב כך לעניין זה:

"ההסכם כולל סעיף המתחם את התחולה הטריטוריאלית, הזזה בנוסחו לזה שאומץ בתוכנית הורייזון 2020, ואשר קובע כי בהתאם למדיניות האיחוד האירופי, ההסכם לא יחול על האזורים הגיאוגרפיים שנכנסו תחת ממשל מדינת ישראל אחרי 5 ביוני 1967. הסעיף אושר לראשונה בהחלטת ממשלה מס' 2104 מתאריך 19 באוקטובר 2014, בעניין תכנית הורייזון 2020, ואושר בשנית בהחלטת ממשלה מס' 3292 מתאריך 21 בדצמבר 2017, בעניין ההסכם בין ממשלת מדינת ישראל לבין האיחוד האירופי בדבר תכנית לשיתוף פעולה חוצה גבולות באגן הים התיכון. כמו כן, הסעיף קובע במפורש שאין לפרש עמדה זו כפוגעת בעמדתה העקרונית של ישראל בעניין זה. בהתאם, הצדדים מסכימים כי יישום ההסכם יהיה ללא פגיעה במעמדם של אזורים אלה." (ההדגשה לא במקור).

לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, יש בדברים כדי לחזק את העמדה כי בנסיבות העניין, המקרה שלפנינו אינו עומד באמות המידה המחמירות שנקבעו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא ההיתכנות להתחשב בשיקולים "חיצוניים" לעניין הענקת פרס ישראל.

החלטת הממשלה כולל דברי ההסבר מצורפים ומסומנים מש/20.

88. בנוסף על כך, יש להדגיש שוב את אמירותיו של פרופ' גולדרייך, כפי שפורטו לעיל – הן במכתבו ליו"ר ועדת השופטים, הן בדיון בפני בית משפט נכבד זה, הן בחליפת המכתבים עם משרד החינוך לאחר הדיון – ושעליהן ניתנה הדעת גם בפסק הדין בעתירה הקודמת

(ראו פסקאות 19-20 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית; פסקה 6 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג) – על כך שהוא אינו תומך בתנועת החרם על ישראל.

יוזכר בהקשר זה, כפי שצוין בתגובה מטעם המדינה לעתירה, כי בהמשך לפניותיו של השר לוועדת השופטים, שוחח יו"ר הוועדה עם פרופ' גולדרייך וקיבל ממנו מכתב, חתום על ידיו, ובו נכתב כי "בתשובה לשאלתך, הריני מצהיר כי אינני תומך ב-BDS ומעולם לא תמכתי בארגון זה". על דברים אלה חזר פרופ' גולדרייך גם בתגובה מטעמו לעתירה, בה הוזכר כי פרופ' גולדרייך "הבהיר כי הוא איננו תומך בתנועת ה-BDS", וכן בדיון בעתירה בפני בית המשפט הנכבד ביום 8.4.21, כפי שגם קיבל ביטוי בהחלטת בית המשפט הנכבד שניתנה באותו יום לאחר הדיון, ובה צוין כי פרופ' גולדרייך, באמצעות בא-כוחו, "הצהיר והבהיר כי אינו תומך בתנועת ה-BDS". בנוסף, גם במכתבו של בא-כוחו של פרופ' גולדרייך מיום 5.5.21, במענה למכתב מצד שר החינוך (דאז) שבו ניתנה לו אפשרות להתייחס לדברים, חזר על הדברים, עת נכתב במכתב המענה כי "כפי שמרשנו הבהיר לוועדת השופטות והשופטים של פרס ישראל, ובתגובתו לעתירה, הוא איננו תומך בתנועת החרם על ישראל ואילו היה תומך ברי כי לא היה מסכים כלל לקבל את הפרס" (ההדגשה לא במקור).

וכן יוזכרו הדברים בתגובה מטעם פרופ' גולדרייך עצמו בתגובה לעתירה הקודמת (שגם עליהם ניתנה הדעת גם בפסק הדין בעתירה הקודמת – ראו פסקה 20 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית; פסקה 6 לחוות דעתו של כבוד השופט סולברג), על כך שהוא "מכבד את פרס ישראל וחש גאווה גדולה על שוועדת השופטים/ות המקצועית לפרס ישראל בחרה בו לזכה בפרס על תרומתו לחקר מדעי המחשב לשנת תשפ"א" (סעיף 6 לתגובה מטעם פרופ' גולדרייך לעתירה הקודמת). לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, מובן שאם היה מדובר במי שביצע פעולות במסגרת תמיכה בתנועת החרם על ישראל, היה בכך כדי להוסיף חומרה לדברים.

89. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, מהחלטתה של שרת החינוך על נימוקיה דומה כי למעשה לא ניתן בה משקל של ממש לעובדות אלה, שמדובר בפרסום שמסב עצמו על כללים שהאיחוד האירופי עצמו קבע בעניין, ושמידינת ישראל חרף זאת התקשרה עימו בהסכם בנוגע לתוכנית המחקרים האמורה (וכאמור, לאחרונה אף התקשרה שוב). כן ייאמר בהקשר זה כי מקריאת החלטתה של שרת החינוך עולה כי לא ניתנה בה כל התייחסות ומשקל לאמירותיו, כאמור לעיל, של פרופ' גולדרייך, בעניין אי-תמיכתו בתנועת ה-BDS, כמפורט לעיל.

כך, בהחלטה מובאים למשל (בסעיף 12) דבריו של כבוד השופט עמית, מפסק הדין בעתירה הקודמת, ולפיהם "קשה להלום כי איש אקדמיה ישראלי, שפועל במסגרת האקדמיה הישראלית ונהנה מחסותה, ישתתף בקריאה לחרם על האקדמיה בישראל. מצב מעין זה הוא בבחינת אבסורד שקשה להעלותו על הדעת" (פסקה 20 לחוות דעתו). ואולם, בהמשך אותם דברים ממש מציין כבוד השופט עמית (שכזכור סבר כי יש ליתן צו מוחלט שיורה על הענקת הפרס לפרופ' גולדרייך) כי "ברם, פרופ' גולדרייך הצהיר וחזר והבהיר כי אינו

תומך בתנועת ה-BDS". בהמשך לכך מביא כבוד השופט עמית עוד מהדברים בתגובה מטעם פרופ' גולדרייך לעתירה על כך שהוא מכבד את פרס ישראל וחש גאווה על שוועדת השופטים בחרה בו לזוכה, וכן מפרט את אמירותיו החוזרות ונשנות של פרופ' גולדרייך על כך שאינו תומך בתנועת ה-BDS וכן מוסיף כי "יש לזכור כי חופש הביטוי הוא אחד השיקולים שנלקחו בחשבון בפסיקה בנושא פרס ישראל, והדברים נכונים במיוחד כאשר בביטוי פוליטי עסקינן" (שם; ההדגשות לא במקור).

90. אין אפוא בהחלטתה של שרת החינוך על נימוקיה כדי לשנות מעמדת היועץ המשפטי לממשלה, כפי שכבר הובעה במסגרת העתירה הקודמת, כי החלטה שלא להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך על יסוד הפרסום האמור אינה יכולה לעמוד מבחינה משפטית – עמדה אשר לא למותר להזכיר כי התקבלה ואומצה על ידי כבוד השופט עמית, וכי גם כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר לא קבעו כל קביעה שעומדת בניגוד לה, ותוך שכבוד השופט סולברג אף מציין בפסקה 8 לחוות דעתו, לגבי אופן הבחינה המשפטית שערך היועץ המשפטי לממשלה, בניגוד לזה של שר החינוך (דאז), כי "[ה]יועץ המשפטי לממשלה בחן את העניין כנדרש, בהתאם להלכה הפסוקה, שלפיה רק במקרים חריגים וקיצוניים ניתן יהיה לשקול אותם שיקולים 'חיצוניים', שאינם נוגעים למידת תרומתו ומקצועיותו של הזוכה".

מה שהכריעו כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר לעניין המסקנה האופרטיבית הוא שמן הנכון והראוי, לאור אופן הפעלת שיקול הדעת של השר הקודם, ועל רקע העובדה, יוזכר, שהשרה החדשה בחרה אז שלא להידרש לגופו של העניין, להחזיר את ההחלטה לפתחה של שרת החינוך, ולא שבית המשפט יקבל החלטה בעצמו במצב כזה מבלי שקודם נדרשה לכך שרת החינוך, בהתאם לאמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית המשפט העליון, כפי שפורט לעיל. כן יוזכר בהקשר זה כי כבוד השופט סולברג וכבוד השופטת וילנר, לצד אמירותיהם בדבר קבלת עמדת היועץ המשפטי לממשלה כי קריאה לחרם עשויה באופן עקרוני להיכנס בגדר הנסיבות הקיצוניות שבעטיין תיתכן התחשבות בשיקול חיצוני לעניין הענקת פרס ישראל, עמדו – כעולה בקנה אחד עם אופן בחינת הדברים על ידי היועץ המשפטי לממשלה – על כך שיש לבחון את נסיבות העניין הספציפיות, ובענייננו, האם די בחתימה על המכתב/עצומה הבודדת כדי לעמוד ברף המחמיר שנקבע בפסיקה.

כך, נכתב בפסקה 8 לחוות דעתו של השופט סולברג כי "השאלה [...] האם מעשהו זה של פרופ' גולדרייך – חתימתו על העצומה משנת 2021 – הוא כה מקומם, עד כי הוא בא בקהל אותם מקרי-קצה חריגים, המאפשרים לשקול אותו כשיקול 'חיצוני'".

כך, נכתב בפסקה 12 לחוות דעתה של השופטת וילנר כי "[...] קריאה לחרם על מוסד אקדמי יחיד (ובכלל זה על אוניברסיטת אריאל) עשויה לשמש כשיקול כאמור, [...] ואולם, השאלה העומדת להכרעתה של שרת החינוך היא אם יש בחתימת פרופ' גולדרייך על העצומה בראשית שנת 2021, משום נסיבה חריגה ויוצאת דופן שיש בה כדי להצדיק את

שלילת פרס ישראל ממנו, חרף הישגיו המקצועיים וטיבו המקצועי המובהק של הפרס [...]" (ההדגשות במקור).

91. כן יוער ויוזכר המובן מאליו, והוא שברור כי אין בעצם מתן הפרס, או בעמדה המשפטית שהחלטה שלא לאשר את המלצת ועדת השופטים בנסיבות אלה אינה עומדת באמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה, משום "הסכמה" או "הכשר" לחתימה כזו או אחרת של מועמד או זוכה בפרס ישראל על מכתב או עצומה כאלה ואחרים. כן יוער בהקשר זה, כאמור גם בהודעה מטעם המדינה במסגרת העתירה הקודמת, כי **היועץ המשפטי לממשלה מתייחס בחומרה רבה לקריאה לחרם על מוסד אקדמי ישראלי** [דברים שגם זכו להסכמה בפסק הדין בעתירה הקודמת מצידם של כבוד השופט סולברג (ראו פסקה 6 לחוות דעתו) וכבוד השופטת וילנר (ראו פסקה 12 לחוות דעתה)]. וכאמור גם כן בעמדת היועץ המשפטי לממשלה בעתירה הקודמת, מובן כי ככל שמוצאת שרת החינוך לנכון, רשאית השרה להביע את הסתייגותה הערכית/ציבורית מדבריהם של מועמדים או זוכים בפרס ישראל. גם בית המשפט הנכבד עמד על כך בפסיקותיו לאורך השנים, שהובאו לעיל, ויוזכרו בהקשר זה דבריו של כבוד השופט (כתוארו אז) רובינשטיין בעניין **שטרנהל**, שם ציין כי לצד חשיבותו הרבה של פרס ישראל, "פרס ישראל אינו פרס "קונסנסואלי" במובן זה שהכל צריכים להסכים על כל זוכה, פלוני או אלמוני" (פסקה ב לחוות דעתו של כבוד השופט רובינשטיין), וכן דבריו של כבוד השופט עמית בהקשר זה בפסק הדין בעתירה הקודמת, ולפיהם "מתן פרס ישראל לפלוני או לאלמוני אין בו משום "הסכמה" לדעותיו ולהליכותיו של אותו מועמד. [...] אכן, הפרס הוא ממלכתי אך אינו אמור לשקף קונצנזוס של הציבור" (פסקה 21 לחוות דעתו של כבוד השופט עמית).

92. לעניין בקשת העותרת כי דיון בעתירה יתקיים כאילו ניתן צו על תנאי, בהתאם לתקנה 7(ג) לתקנות סדר הדין בבית המשפט הגבוה לצדק, התשמ"ד-1984, יצוין כי המדינה, על דעת היועץ המשפטי לממשלה, מסכימה לכך, בנסיבות העניין.

93. סיכומו של דבר, עמדת היועץ המשפטי לממשלה, על יסוד פסיקתו של בית משפט נכבד זה בנושא, היא שהחלטת שרת החינוך שלא לאשר את המלצתה של ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' גולדרייך, אינה נתמכת בתשתית הראייתית הדרושה לשם כך בהתאם לאמות המידה המחמירות שקבע בית משפט נכבד זה לעניין התחשבות בשיקולים "חיצוניים", ואינה יכולה אפוא לעמוד מבחינה משפטית, ויש מקום ליתן סעד שיוורה על אישור המלצתה של ועדת השופטים כך שפרס ישראל לשנת התשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב יוענק לפרופ' גולדרייך, כפי שקבעה ועדת השופטים המקצועית.

כן תוזכר הצהרת המדינה, במסגרת העתירה הקודמת, כי ככל שלבסוף יוחלט על הענקת פרס ישראל לפרופ' גולדרייך (בין אם בהחלטה מלכתחילה של שרת החינוך ובין אם בעקבות הכרעה שיפוטית), הפרס יוענק לו בטקס פרסי ישראל הקרוב, לשנת התשפ"ב,

או במועד לפני כן, שלא במסגרת הטקס השנתי של פרסי ישראל, לפי בחירתו של פרופ' גולדרייך.

94. בנוסף להחלטתה של שרת החינוך, המצורפת כאמור לעיל לתגובה זו במלואה, ככתבה וכלשוונה, להלן גם דברים נוספים שביקשה השרה כי יובאו במסגרת תגובה זו.

95" אחר הדברים האלה תבקש שרת החינוך להביא עמדתה בתמצית, באופן בלתי אמצעי וזאת בדומה לדברים שנקבעו על-ידי בית משפט זה בבג"ץ 6494/14 גיני נ' הרבנות הראשית, פסקה 21 (6.6.2016) (להלן: עניין גיני):

"מאחר שסברנו כי על פני הדברים עמדת הרבנות הראשית ראויה להישמע, ומשלא מצאנו טעם טוב מדוע לא תקבל את יומה בבית המשפט, ביקשנו מאת ב"כ היועץ המשפטי לממשלה להציג לפנינו את עמדת הרבנות הראשית. לאחר שמיעת טענות ב"כ הצדדים מזה ומזה, לא נחה דעתנו כי עמדת הרבנות הראשית נשמעה במלואה, וסברנו כי יש מקום לאפשר לה לפרוש את עמדתה לפנינו באופן בלתי-אמצעי".

96. על פני הדברים, הכללים שנקבעו בעניין גיני בנוגע לייצוג עמדה ממשלתית אשר אינה עולה בקנה אחד עם עמדת היועץ המשפטי לממשלה – מתקיימים בענייננו (ראו, פסקאות 23-26). זאת, בייחוד לאור המחלוקת המצומצמת אשר נתגלעה בין היועץ המשפטי לממשלה, לבין שרת החינוך, כפי שיפורט לקמן.

97. למקרא עמדת היועץ המשפטי לממשלה עולה, כי הפער שבין עמדתו, לבין עמדת שרת החינוך הוא ביסודו עניין של כמות, יותר משעסקינן בעניין של מהות. היועץ המשפטי לממשלה הדגיש בחוות דעתו, כי קריאה לחרם על מוסד ממוסדות המדינה עולה כדי חרם על-פי חוק החרם. כמו-כן גורס היועץ המשפטי לממשלה, כי קריאה לחרם על מדינת ישראל או על מוסד ממוסדותיה עשוי לבוא בקהל אותם מקרים חיצוניים שבעטיים רשאי שר החינוך לשלול מן הזוכה את פרס ישראל. דא עקא, מבחינה ישומית, סבר היועץ המשפטי לממשלה, כי בענייננו לא די באותה קריאה בודדה של פרופ' גולדרייך לחרם על מוסד אקדמי ישראלי כדי לשלול ממנו את פרס ישראל. שרת החינוך לעומת זאת, סבורה, כי אותה קריאה בודדה לחרם על מוסד ישראלי בא בגדר אותם מקרים חיצוניים המצדיקים לשלול מפרופ' גולדרייך את פרס ישראל.

98. נדמה אפוא, כי המחלוקת שנתגלעה בין שרת החינוך לבין היועץ המשפטי לממשלה, נעוצה במידה ובמשקל שניתן לאותן אמירות שהשמיע פרופ' גולדרייך, ולא בעקרון משפטי עקרוני. לית מאן דפליג, כי קריאתו של פרופ' גולדרייך אסורה על-פי חוק החרם, וכי קריאות מן הסוג הזה עשויות לשלול את פרס ישראל. מחלוקתם בשאלה: האם במקרה הקונקרטי שלפנינו די היה באותה אמירה, כדי לשלול את הפרס. על פני הדברים משעסקינן בעניין של מידה ומשקל, יש לילך אחר הכרעתו של בעל הסמכות. לשרת החינוך, ניתן שיקול

הדעת, וממילא יש לילך אחר אומד דעתה. היא אשר הוסמכה לקבוע אם האמירה האסורה חריפה דיה, כדי שישלל על סמכה פרס ישראל.

99. ועוד זאת: נימוקיה וטעמיה של שרת החינוך עמה. ראשית, דעת הרוב בפסק הדין לא שללה את האפשרות כי די ב'אמירה אחת בודדה', כדי לשלול את פרס ישראל. כב' השופט סולברג וכב' השופטת וילנר הכריעו כי מבין האמירות שהשמיע פרופ' גולדרייך אמירה אחת בלבד עולה כדי קריאה לחרם על ישראל. חרף זאת, לא שללו את האפשרות לשלול מפרופ' גולדרייך את פרס ישראל. מכאן, שהעובדה שרק אמירה אחת נותרה רלבנטית להכרעה דנא, אינה גורעת מן האפשרות כי יהיה בה כדי לשלול מפרופ' גולדרייך את פרס ישראל. נוסף על כן, אותה אמירה יחידה, אינה עומדת לבדה והיא נצבעת באופן בוהק למדי נוכח האמירות הנוספות שיצאו מפיו של פרופ' גולדרייך במהלך השנים. כך, הגם שאותן אמירות אינן עומדות לעצמן, יש בהן כדי ללמד על שיטה, על הלך הרוח.

100. יתרה מזאת, אמירותיו של פרופ' גולדרייך אינן התבטאויות קיצוניות בלבד, כמו אלו שנסקרו בפסיקתו של בית משפט נכבד זה במרוצת השנים, ואשר ראויות היו ליהנות מהגנתה של הזכות החוקתית לחופש ביטוי. אמירותיו של פרופ' גולדרייך חוצות את שלב הביטוי וקרבות לשלב המעשה. אמירותיו קוראות לחרם על מוסד אקדמי ישראלי, על שלילת כספים הימנו. פעולה שכזו, לא זו בלבד שאינה בגדר ביטוי בעלמא, אלא שאינה ראויה ליהנות מאצטלת ההגנה החוקתית הניתנת למנעד רחב של ביטויים. חופש הביטוי אינו נועד להגן על המבקשים לפגוע בחופש הביטוי, ובכללו, בחופש היצירה והביטוי האקדמי. פרופ' גולדרייך אשר ביקש להשתיק קולם של אחרים ולמנוע מהם להביע עמדתם, אינו יכול להיתלות כעת בהגנה החוקתית הניתנת לחופש הביטוי, לחופש היצירה.

101. בנסיבות המתוארות לעיל, ובשים לב לעובדה כי בשאלה שבשיקול דעת עסקינן, ולא בשאלה משפטית צרופה, סבורה שרת החינוך כי על בית המשפט לקבל עמדתה, ולשלול מפרופ' גולדרייך את פרס ישראל."

היום, כ"ג בטבת התשפ"ב

27 בדצמבר 2021

ב/
אבי טוויג, עו"ד

עוזר ראשי במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

ב/
יונתן נד"ב, עו"ד

סגן בכיר במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

ב/
ענר הלמן, עו"ד

מנהל מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה